

Patofyziologie aortálních vad

Aleš Linhart, Zuzana Hlubocká

**II. interní klinika
kardiologie a angiologie**
**Komplexní kardiovaskulární
centrum**
VFN a 1. LF UK
Praha

Patofyziologie aortální stenózy

- Degenerativní a porevmatické změny
  - význam lipidogramu a dalších faktorů
- Patofyziologie symptomů
  - snížení koronární rezervy
  - zvýšení plicních tlaků
  - patofyziologie synkop
- Hemodynamické změny
- Aortální stenóza s nízkým gradientem a normální EF
- Aortální stenóza s nízkým gradientem a nízkou EF

Aortální stenóza - etiologie

Nejčastěji operovaná vada

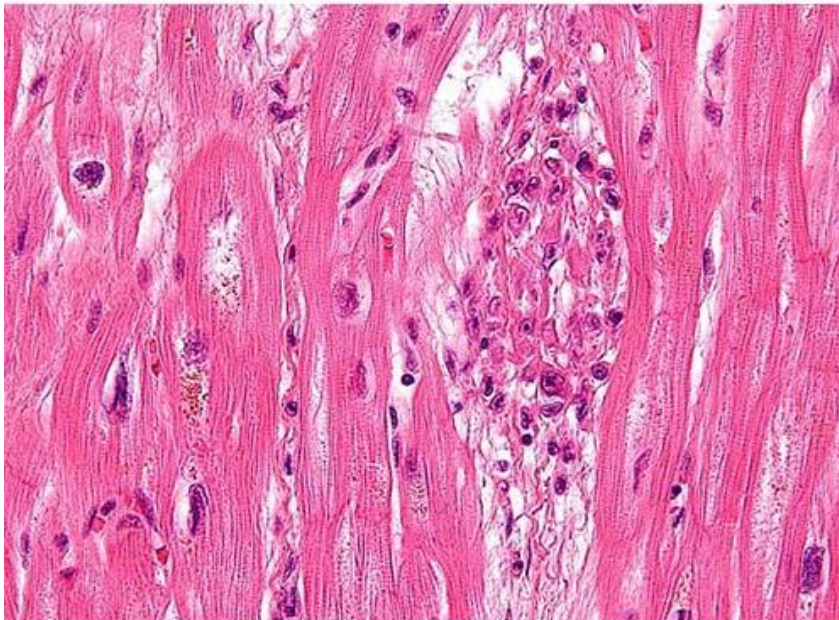
- **Degenerativní** - většina
trikuspidální 50%
bikuspidální 35%
- **Porevmatická** < 10%
často postižení i mitrální
chlopně
- **Kongenitální**
Supravalvární, valvulární,
subvalvární

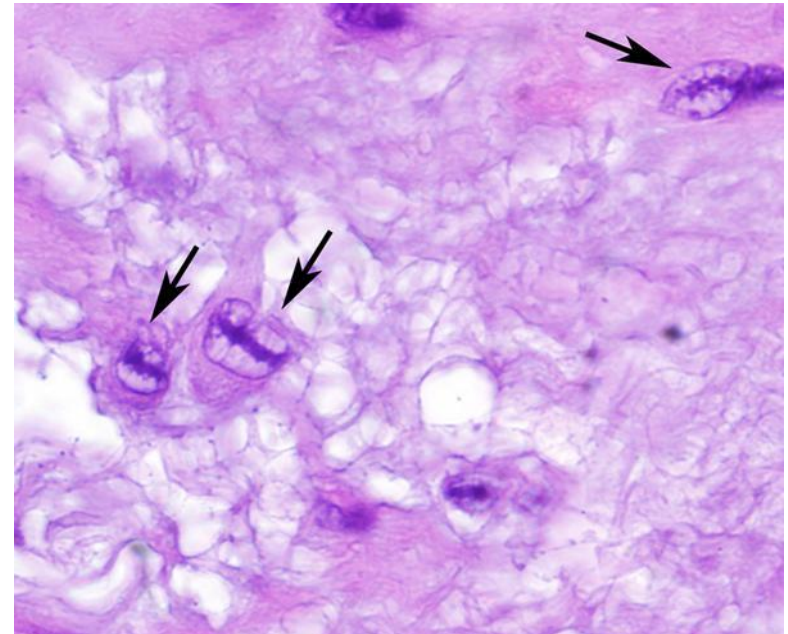
Revmatická vada

Následek nehnisavé faryngitidy hemolytickým streptokokem typu A
Humorálně a celulárně zprostředkovaná imunitní reakce 1 – 3 týdny po infekci
Zkřížená reakce proti myosinu a endoteliím chlopní

Akutně: Revmatická horečka - pankarditida, perikarditida
Chronicky: chlopní postížení (20-40 let později)

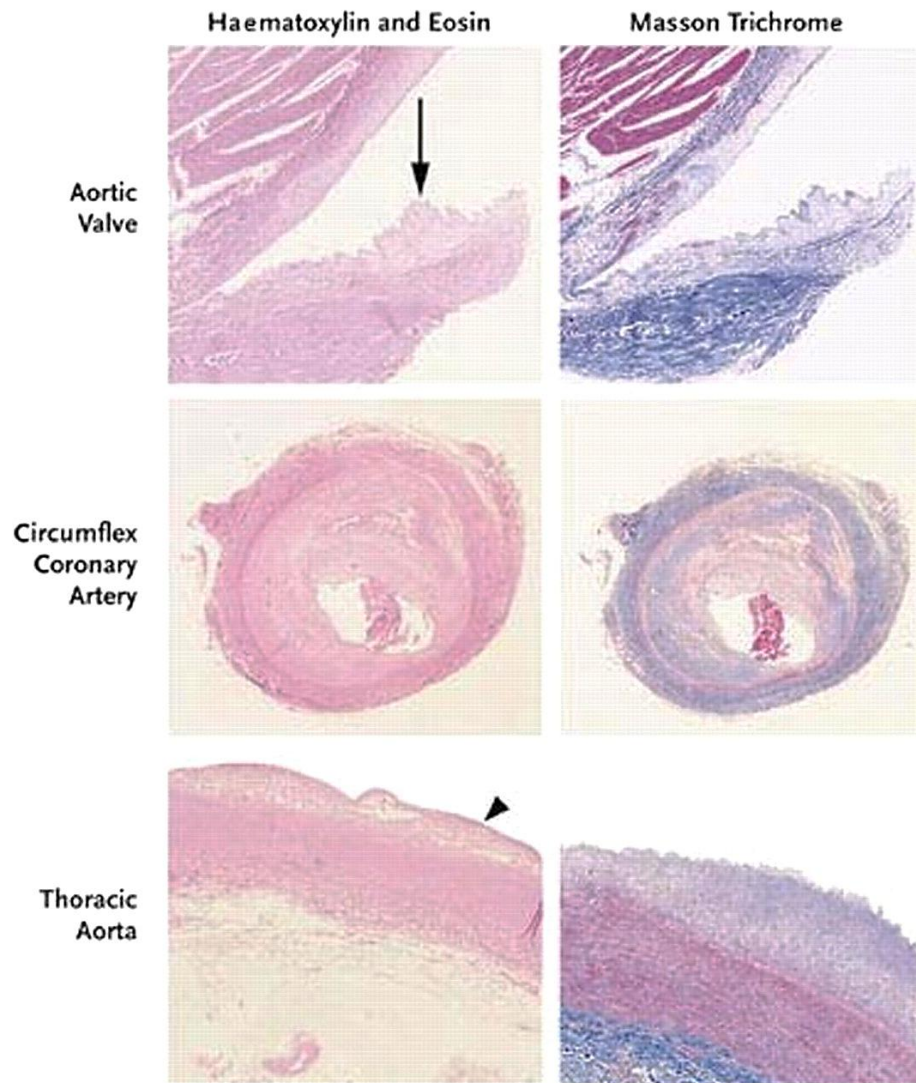
Aschoffova tělíska (Hematoxylin-Eosin)¹

Aničkovovy (housesnail-shaped) buňky –
Transformované makrofágy²

1. Love and Restrepo Mod Pathol. 1988 Jul;1(4):256-61.
2. Burke AP. Medscape 2015.

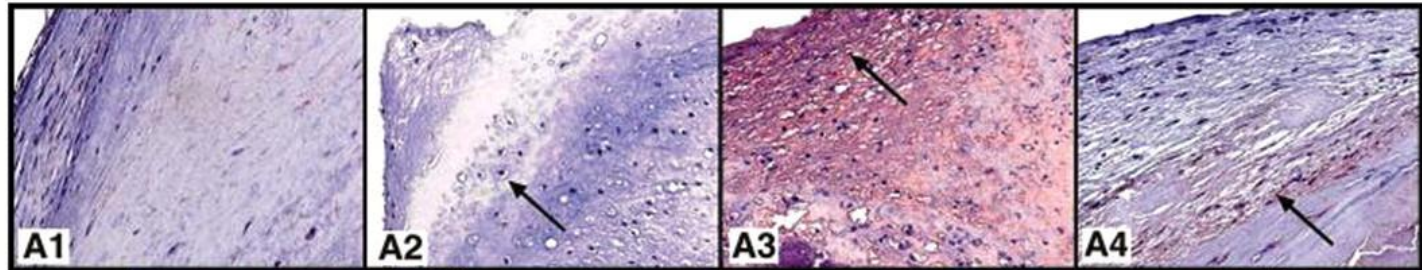
Ateromatózní změny u 7letého chlapce s familiární hypercholesterolémií

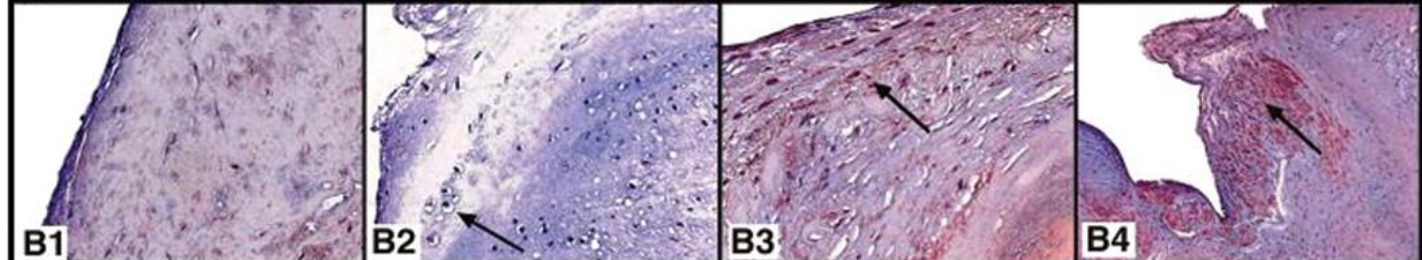
Kalcifikace a chrupavky v degenerativně změněných chlopních

Control   Myxomatous Mitral Valve   Calcified Tricuspid Aortic Valve   Calcified Bicuspid Aortic Valve

(A) Lrp5

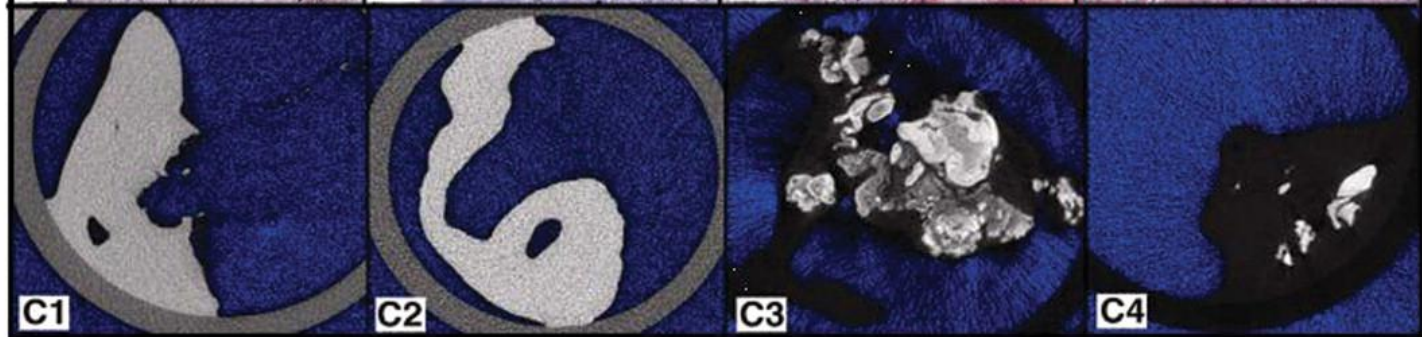

(B) WNT3

(C) Micro CT

(×25).

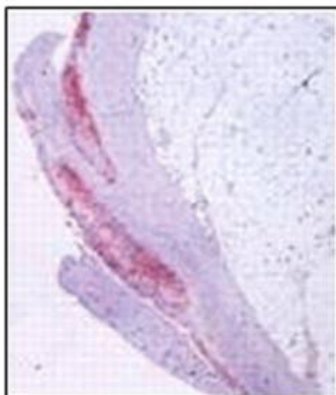

Makrofágy a osteopontin

Macrophage Marker

Control Diet

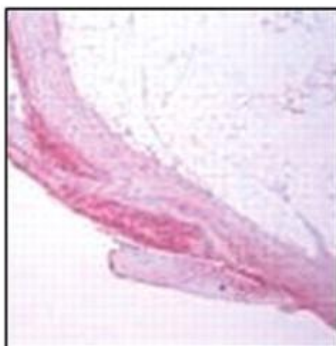
Cholesterol Diet

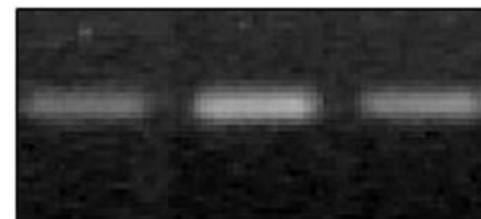
Cholesterol +
Atorvastatin

Osteopontin Bone Marker

Osteopontin Bone Matrix Expression

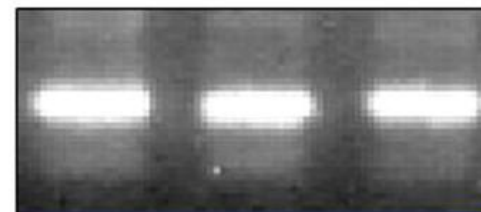

OPN

Control

Chol

Chol +
Atorv

GAPDH

Důsledky aortální stenózy

Transvalvulární gradient

Hypertrofie LK

Nemožnost
zvýšení CO
při zátěži

Diastolická dysfunkce

Systolická dysfunkce

↑ spotřeba O_2
↓ koronární rezerva

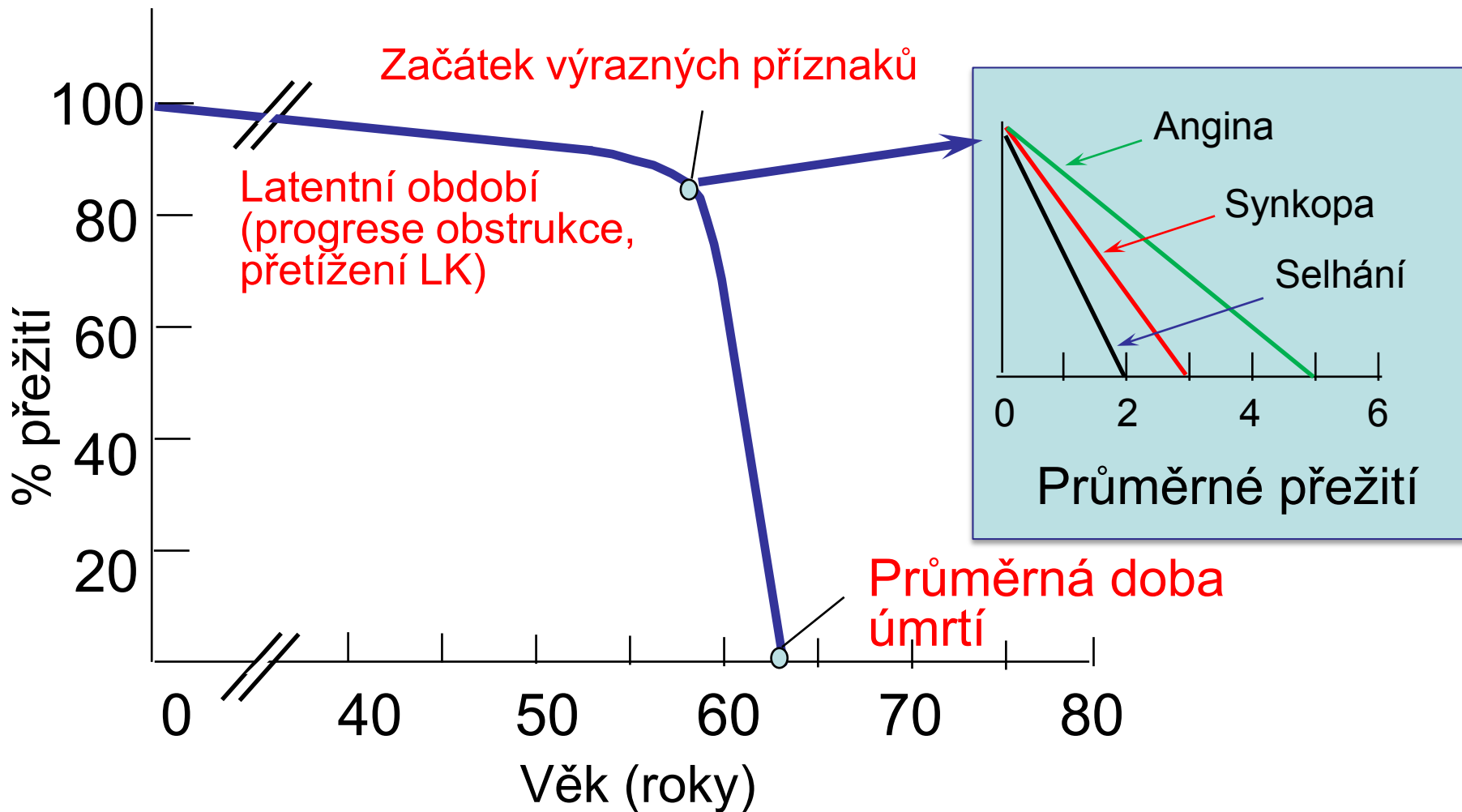
Projevy srdečního selhání

Angina pectoris

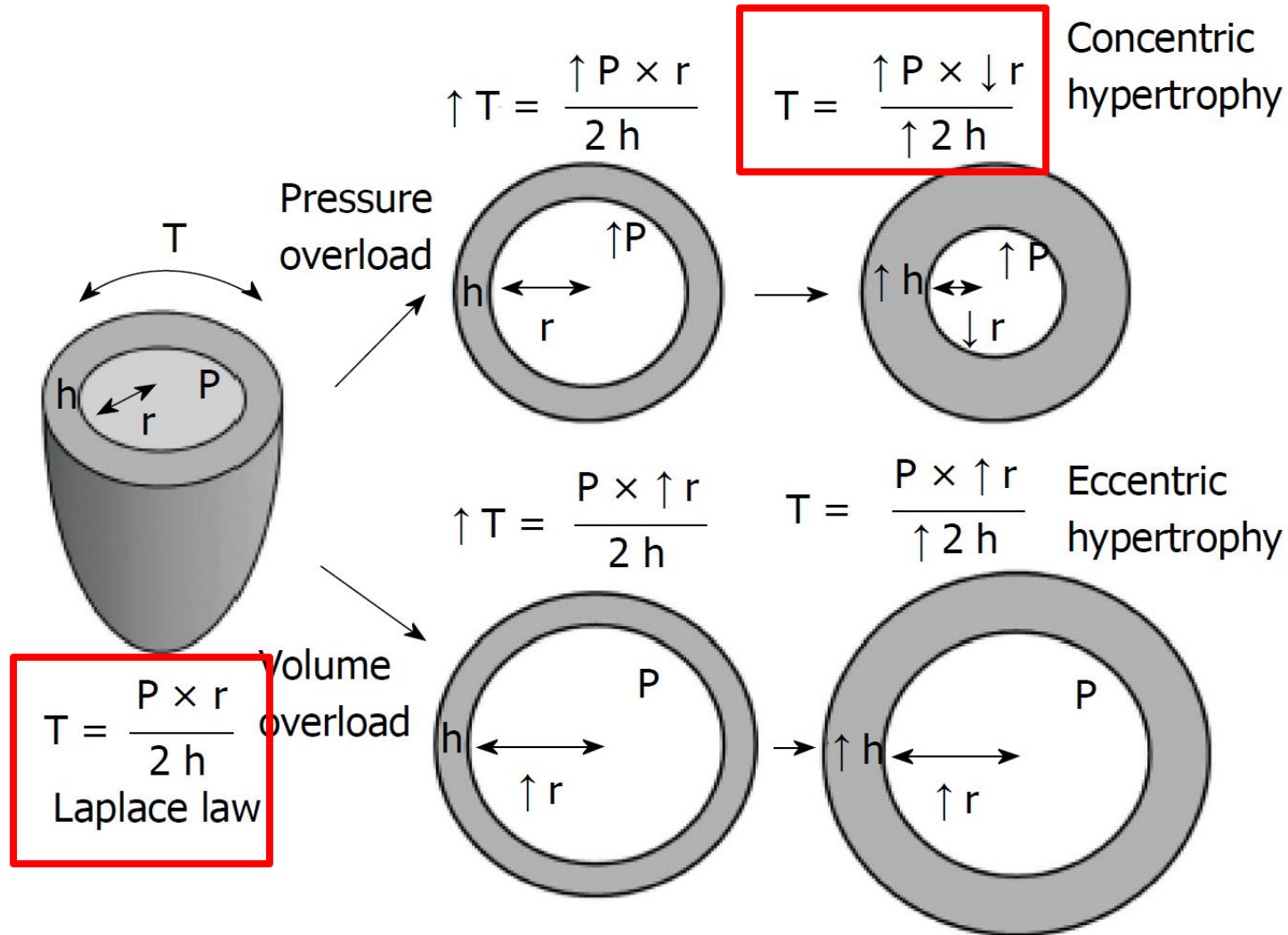
Synkopy

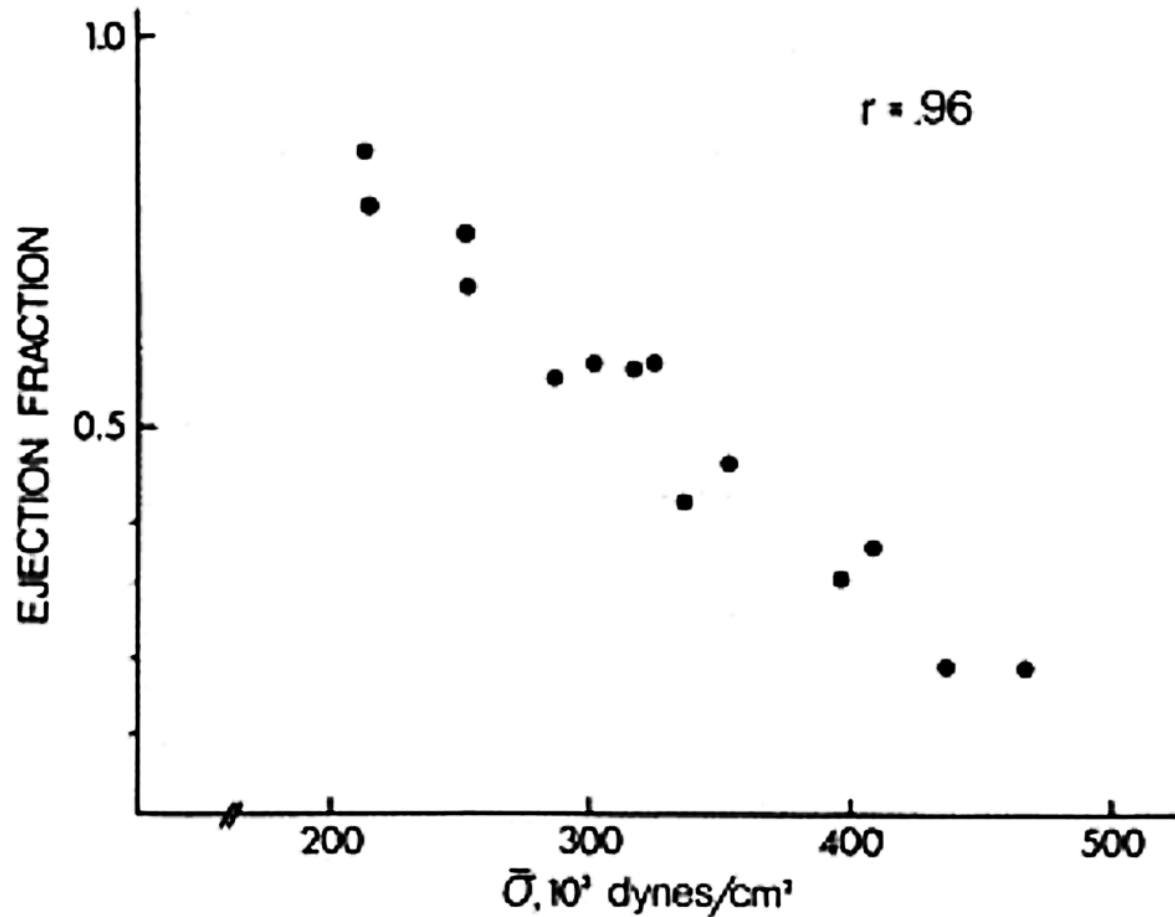
Přirozený vývoj nemocného s aortální stenózou

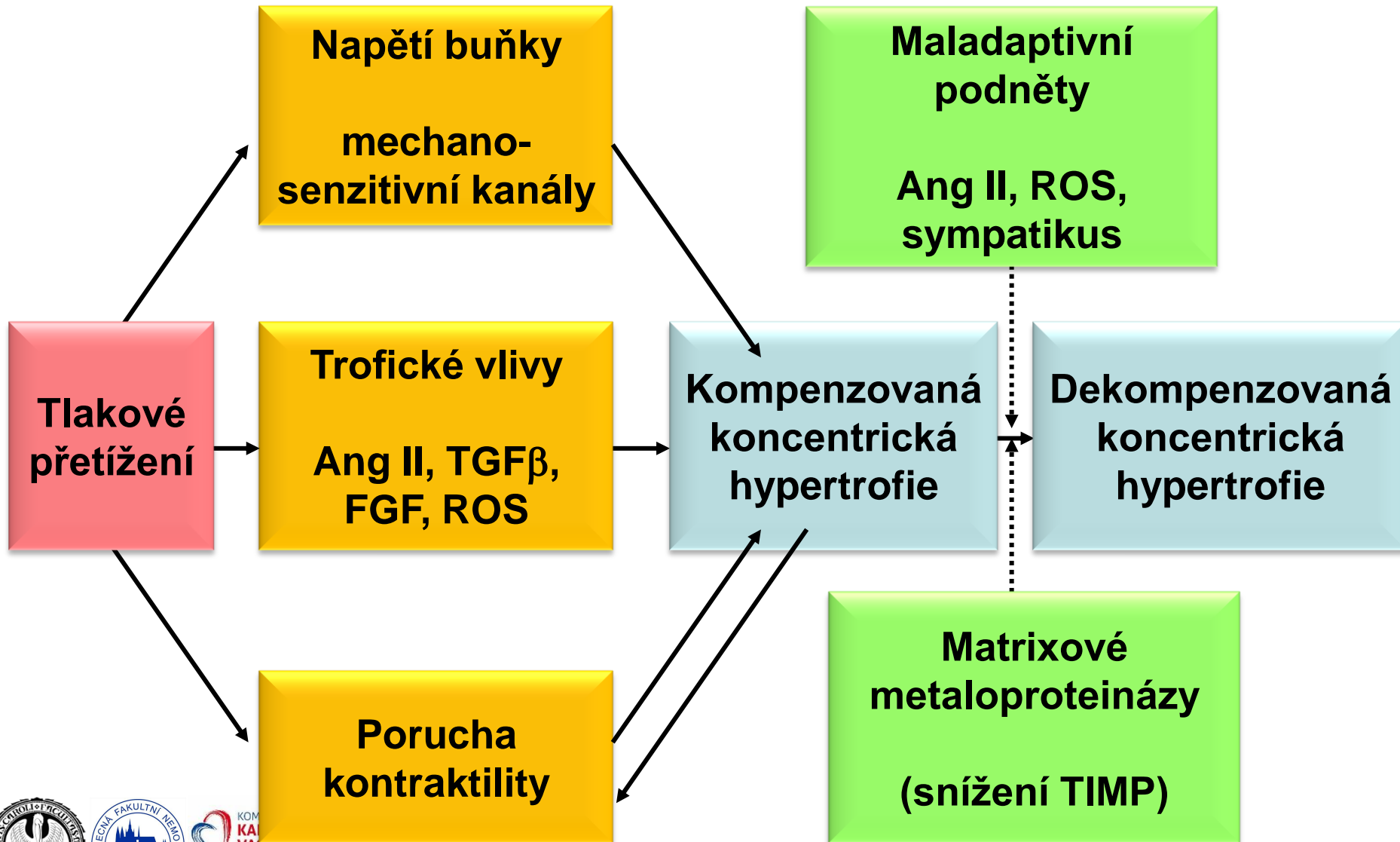
Vznik koncentrické hypertrofie v odpovědi na tlakové přetížení

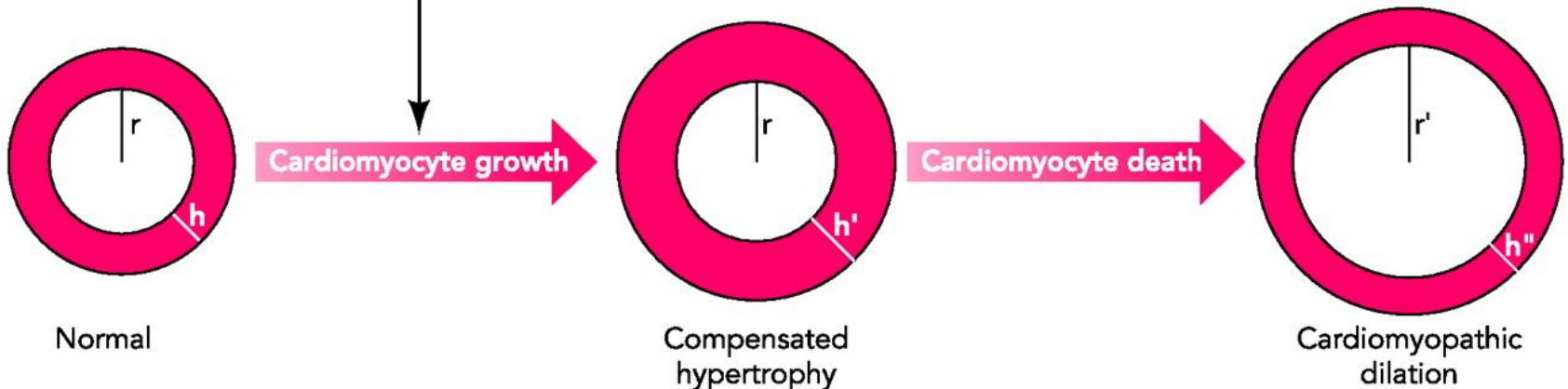
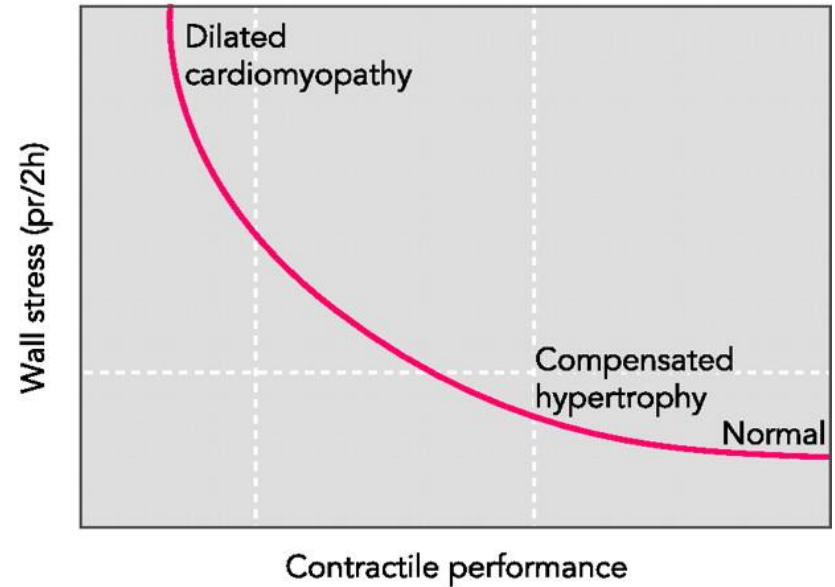
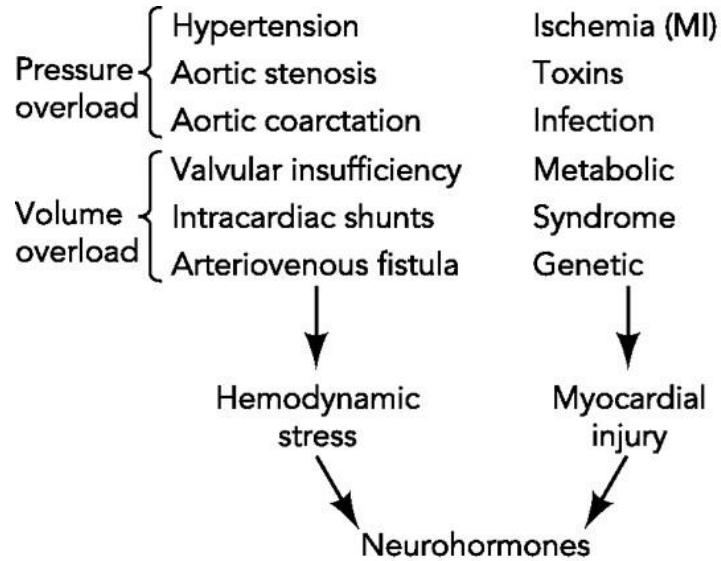
Ejekční frakce je klesá nepřímo úměrně se zvýšením afterloadu

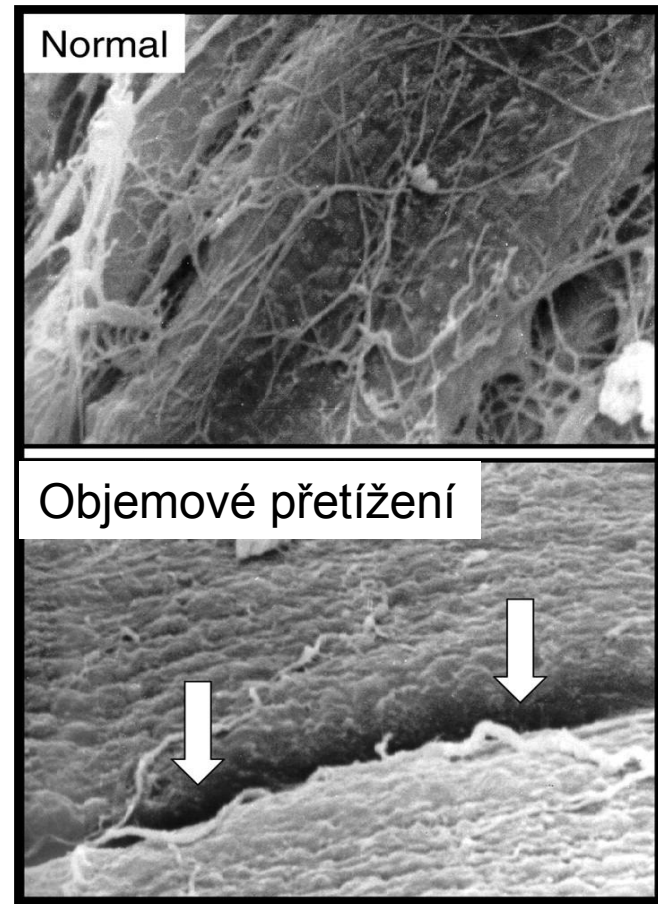
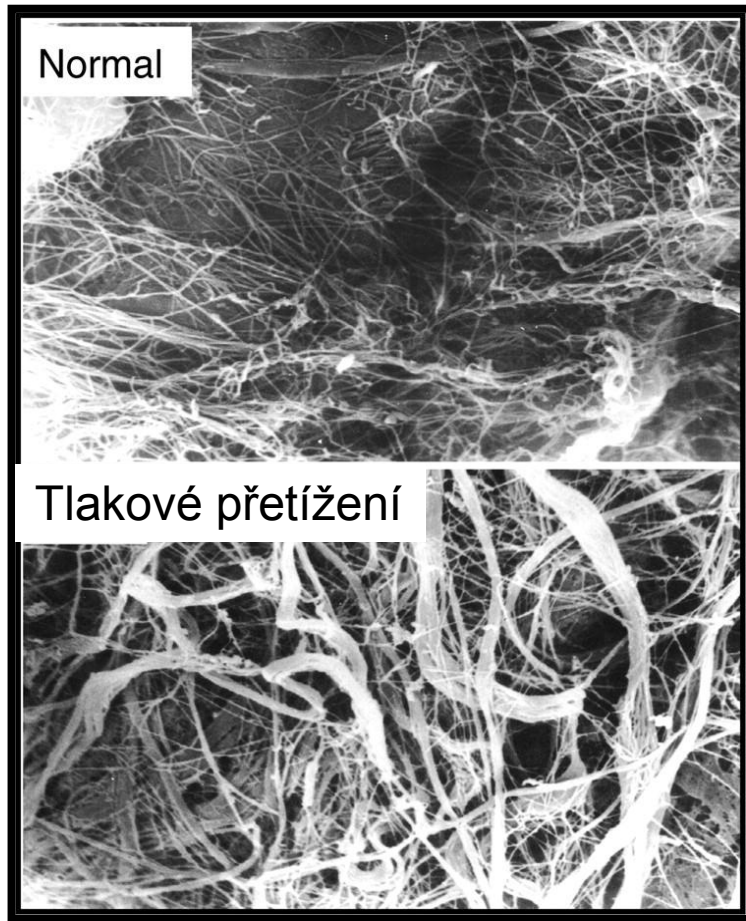
Tlakové přetížení a remodelace levé komory

Dekompenzace hypertrofie LK

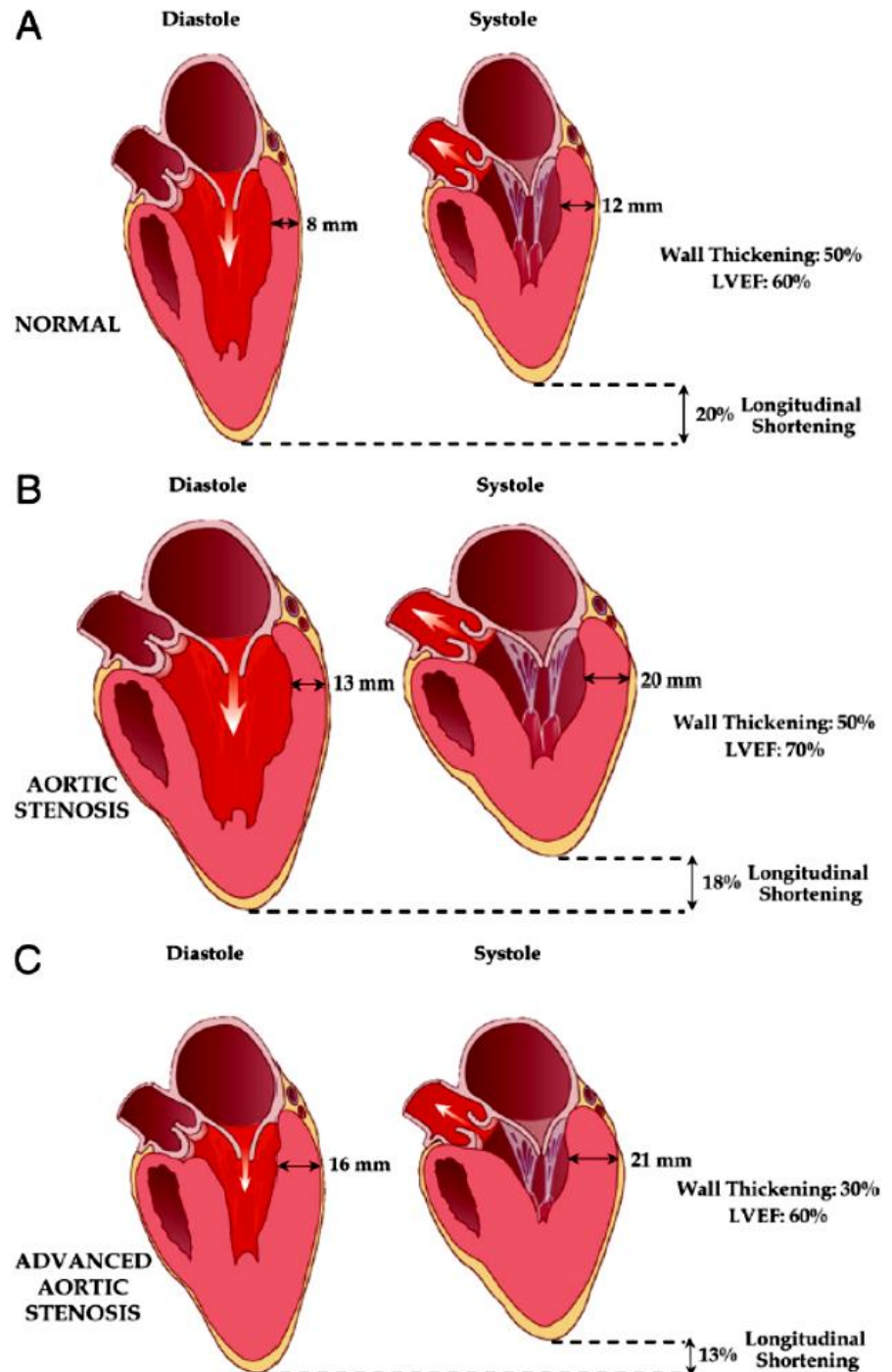
Změny extracelulární matrix u tlakového a objemového přetížení LK

Longitudinální a celková funkce u aortální stenózy

S postupující remodelací

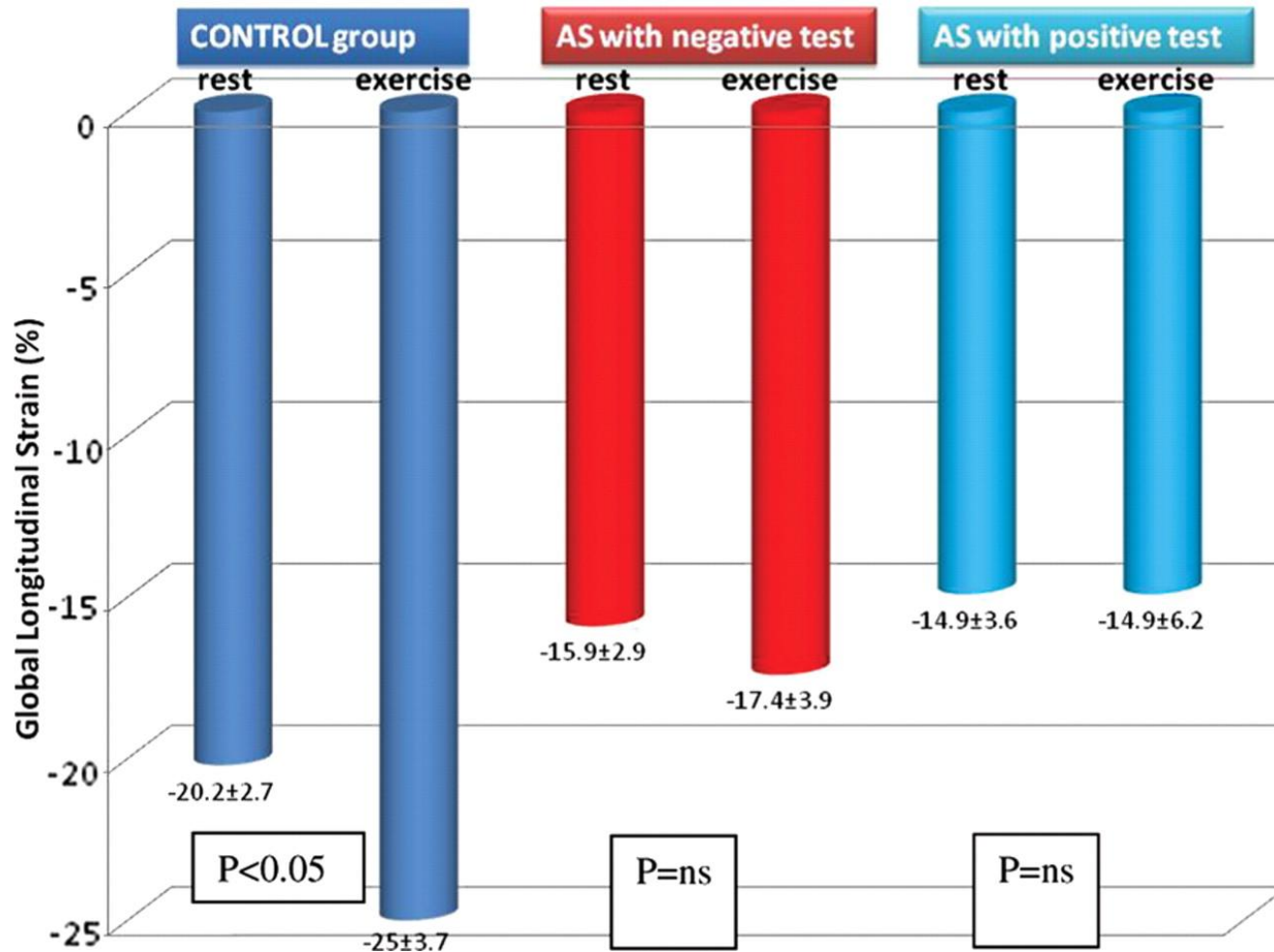
- EF setrvává normální nebo supornormální
- pokles EF je až terminálním stádiem
- longitudinální funkce (MAPSE, GLS) klesá progresivně

Pibarot et al.
J Am Coll Cardiol. 2012;60(3):169-180.

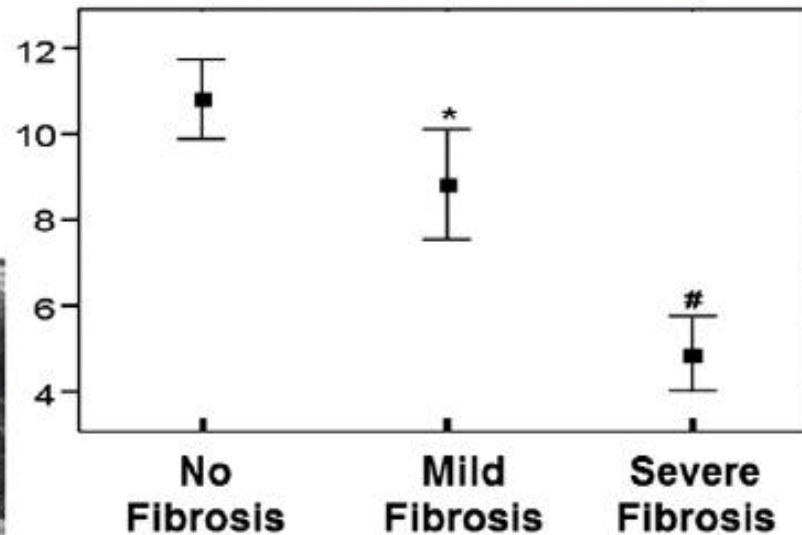
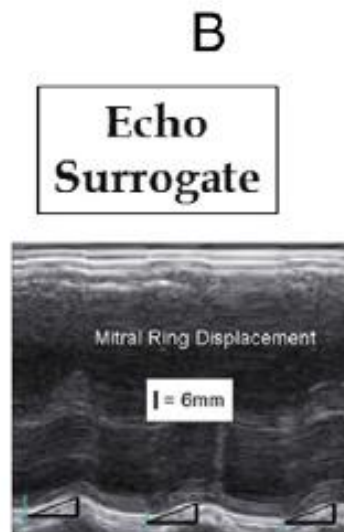
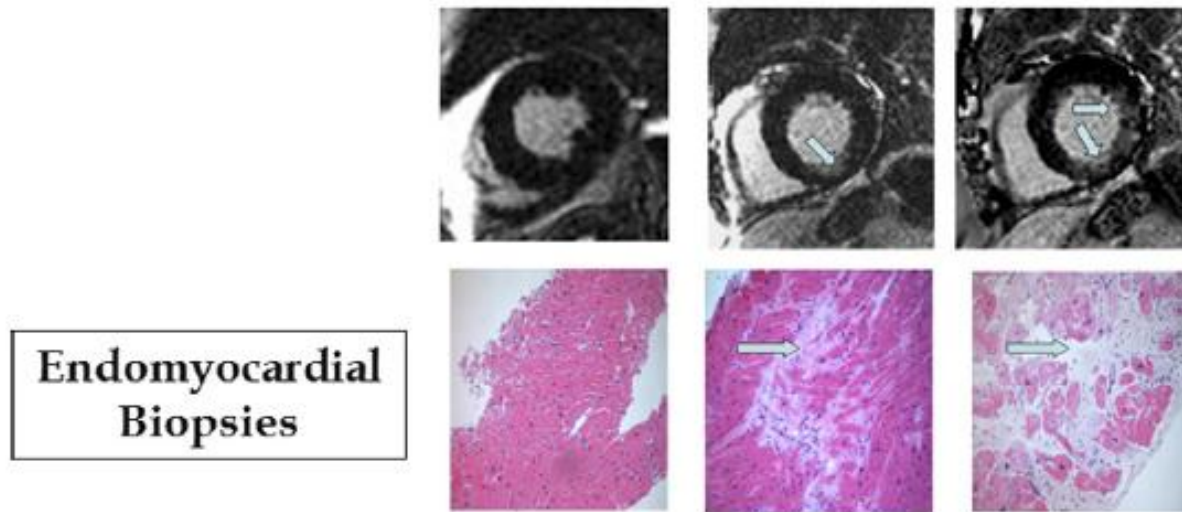

Globální longitudinální strain v klidu a při zátěži – vliv na symptomy

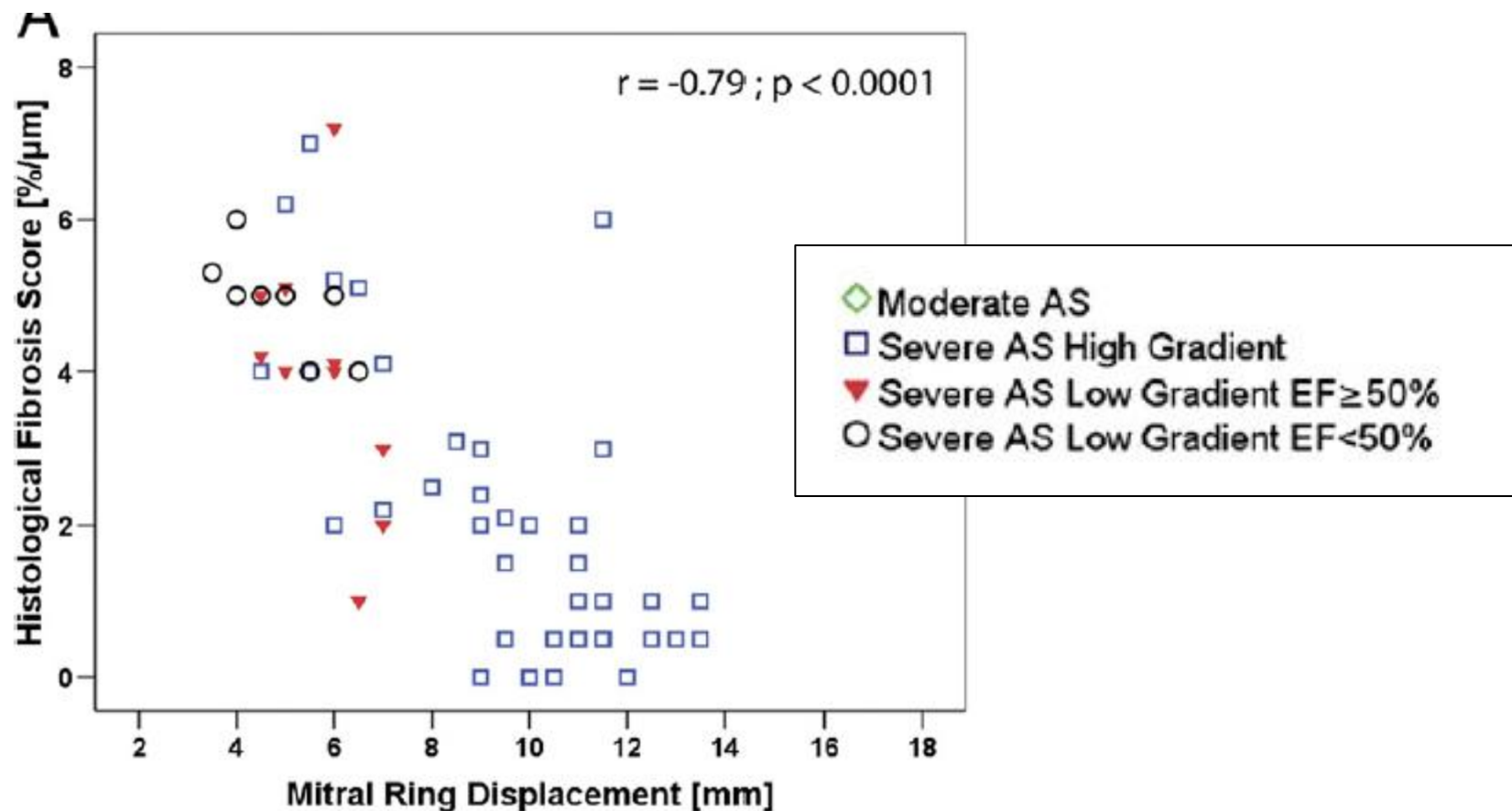

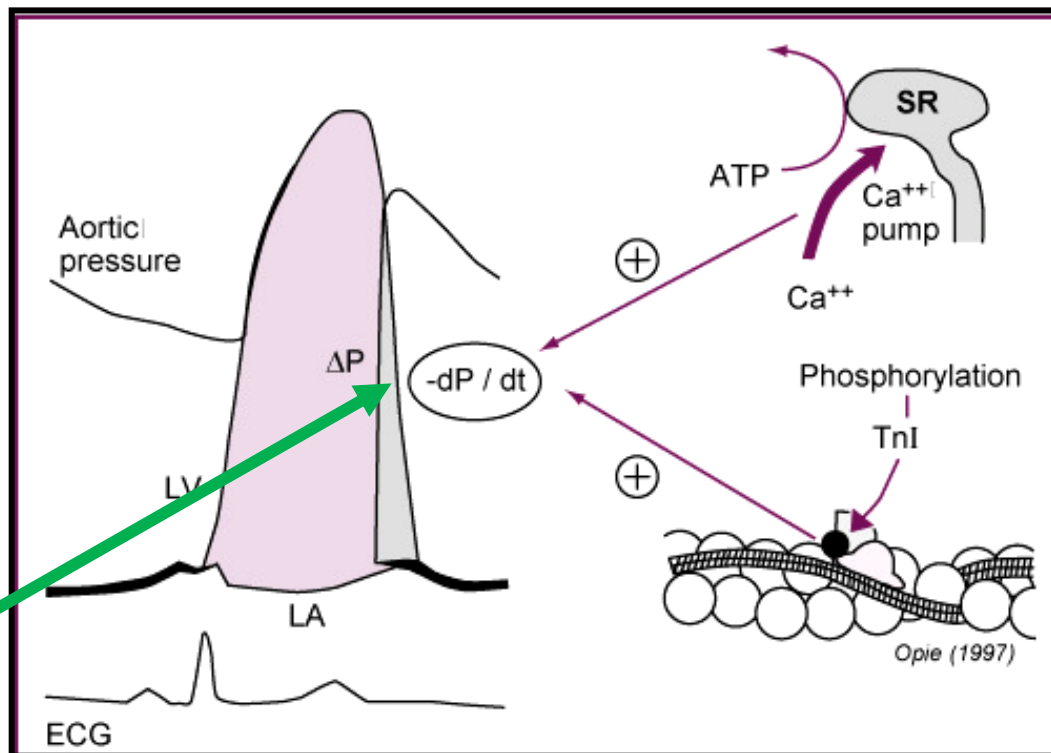
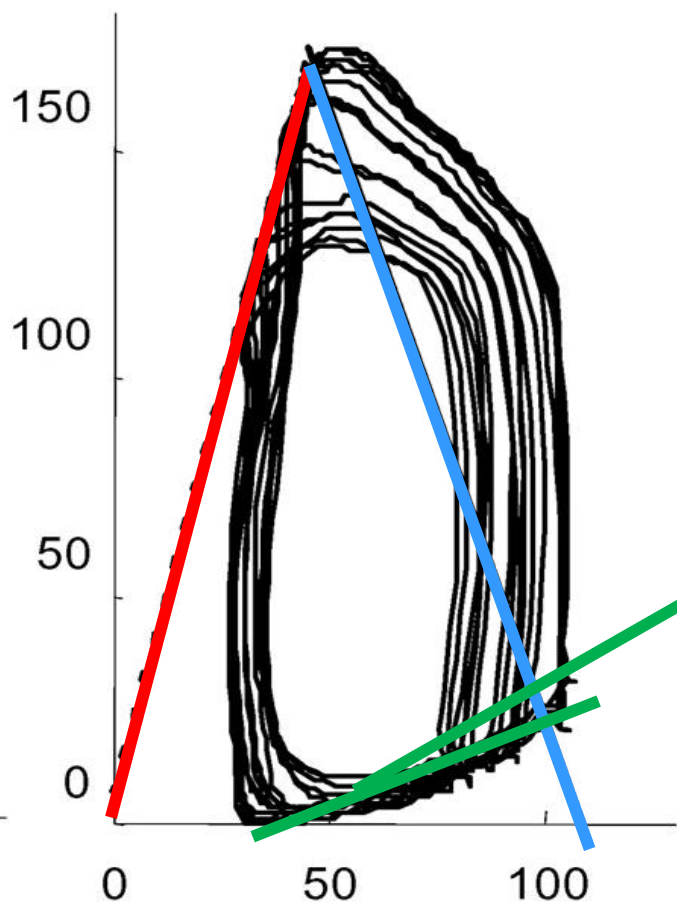
Longitudinální funkce LK v závislosti na stupni fibrózy (peroperační biopsie)

Longitudinální funkce LK v závislosti na stupni fibrózy (peroperační biopsie)

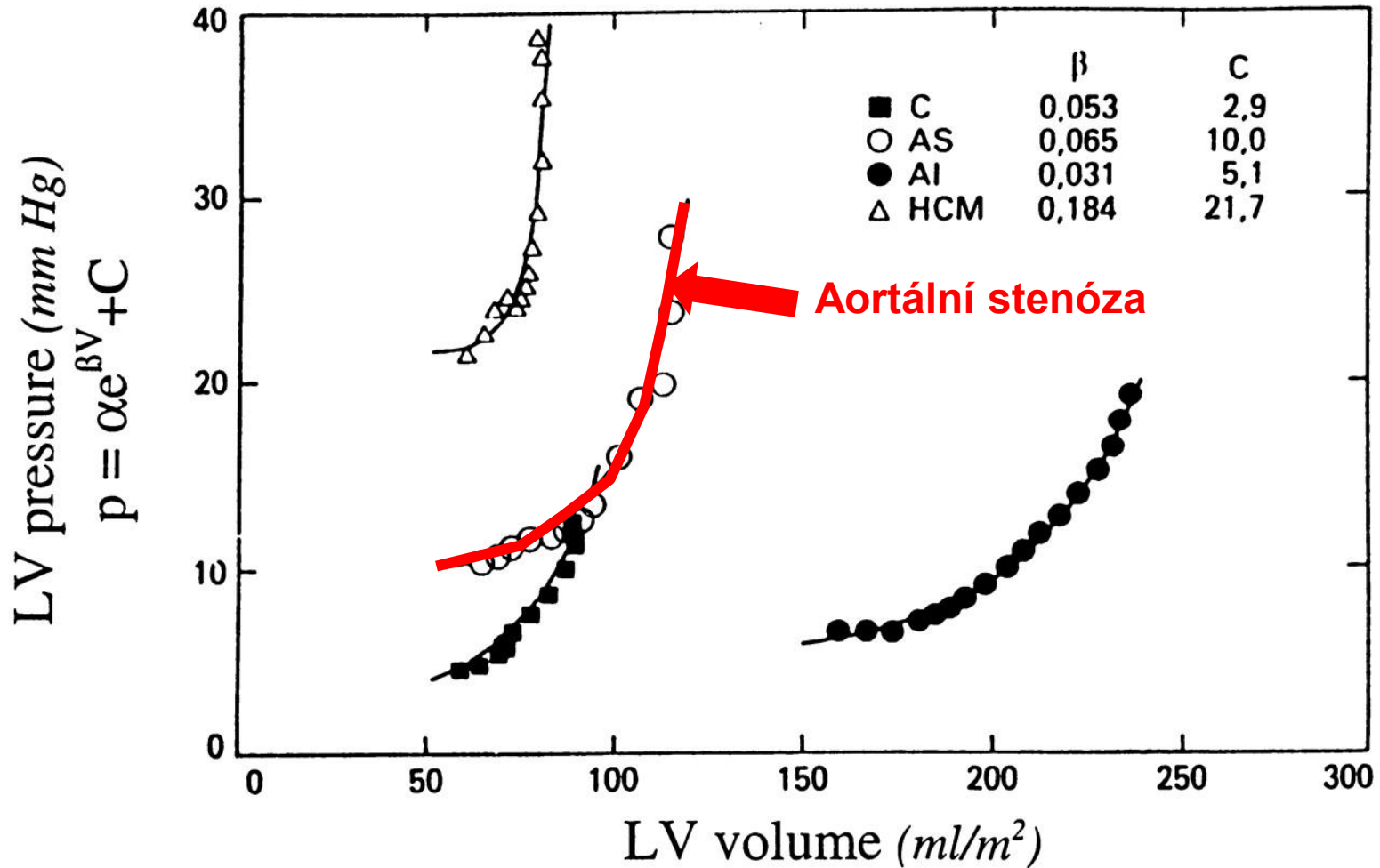

Zesílení kontrakcí vede ke zpomalení relaxace – energeticky náročný děj

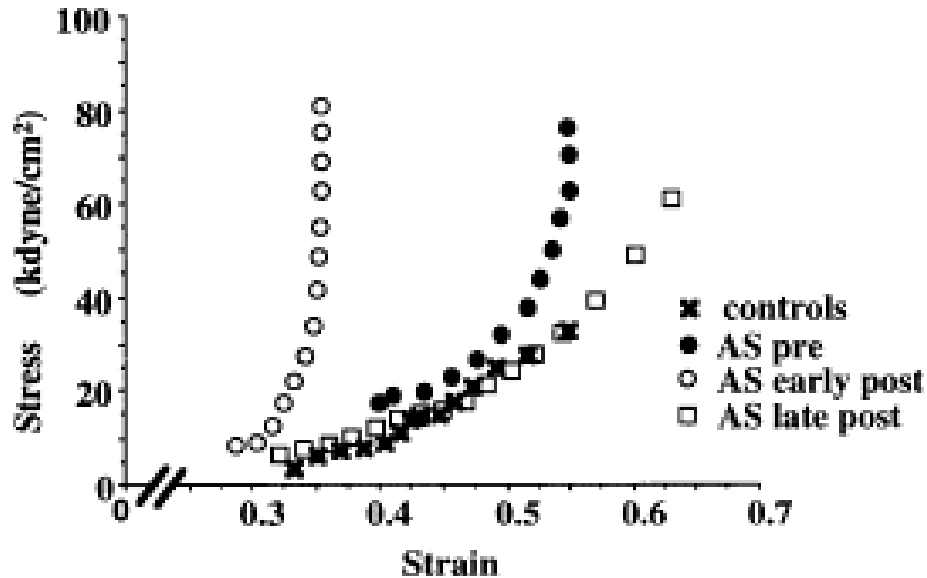

Diastolické křivky objem-tlak

Strmější křivky = zvýšení tuhosti komory = snížení compliance

Náhrada aortální chlopně a vývoj fibrózy

Proporce fibrózy se
časně po náhradě
chlopně paradoxně
zvyšuje

Patients With Aortic Stenosis

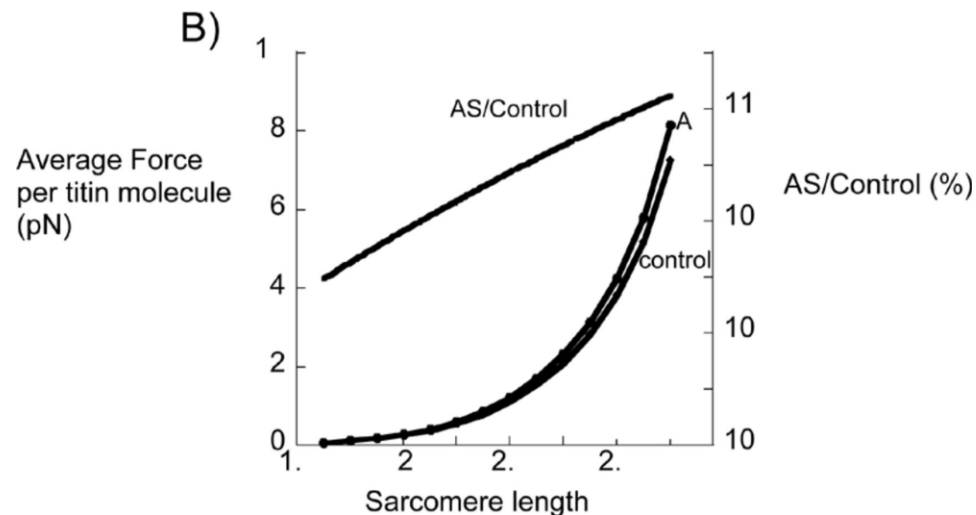
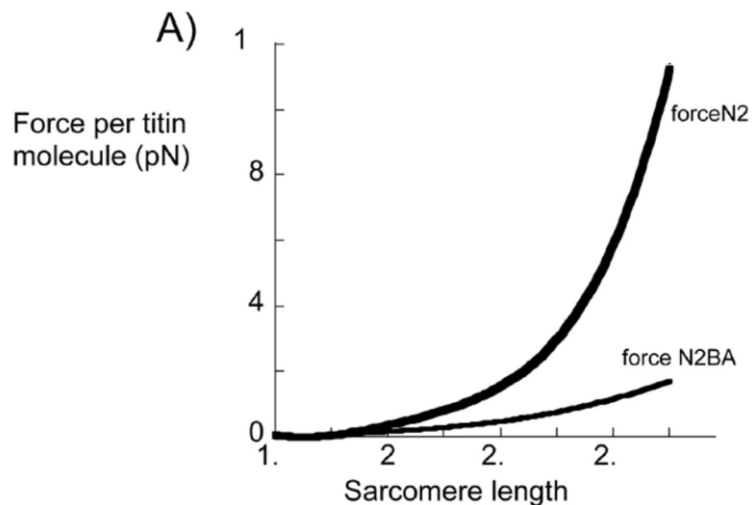
	Control Subjects	Pre- operative	Early Post- operative	Late Post- operative
Muscle fiber diameter, μm	21 $\pm$ 2	33 $\pm$ 4‡	29 $\pm$ 4‡§	28 $\pm$ 3‡
Interstitial fibrosis, %	7 $\pm$ 2	16 $\pm$ 5*	28 $\pm$ 8‡	13 $\pm$ 2**
Fibrous content, g/m ²	6 $\pm$ 2	33 $\pm$ 10‡	39 $\pm$ 20‡	15 $\pm$ 4‡¶
FC/EDVI, g/mL	0.07 $\pm$ 0.02	0.28 $\pm$ 0.09†	0.46 $\pm$ 0.23†§	0.14 $\pm$ 0.04¶

* $P < .05$, † $P < .01$, ‡ $P < .001$ vs control subjects; § $P < .05$, || $P < .01$ vs preoperative; ¶ $P < .01$, ** $P < .001$ vs early postoperative.

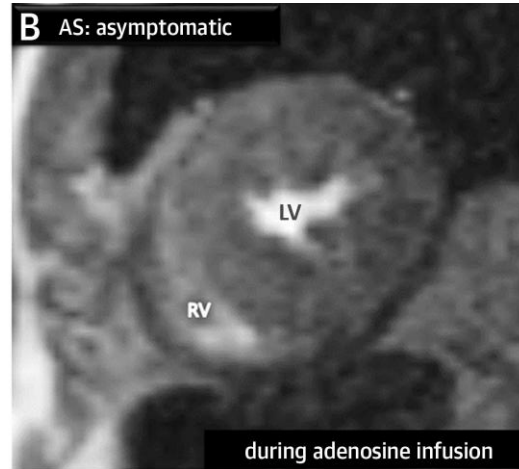
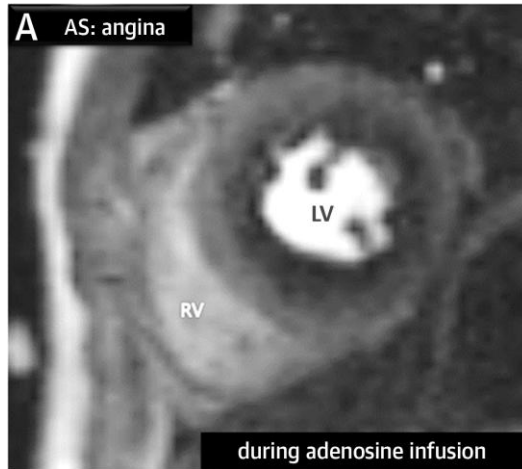

Mechanismy diastolické dysfunkce u aortální stenózy

- Energetická náročnost kontrakcí proti zvýšenému afterloadu vede k prodloužení relaxace
- Intersticiální fibróza
- Snížení poměru titinu N2BA/N2B
- Sekundární mitrální regurgitace

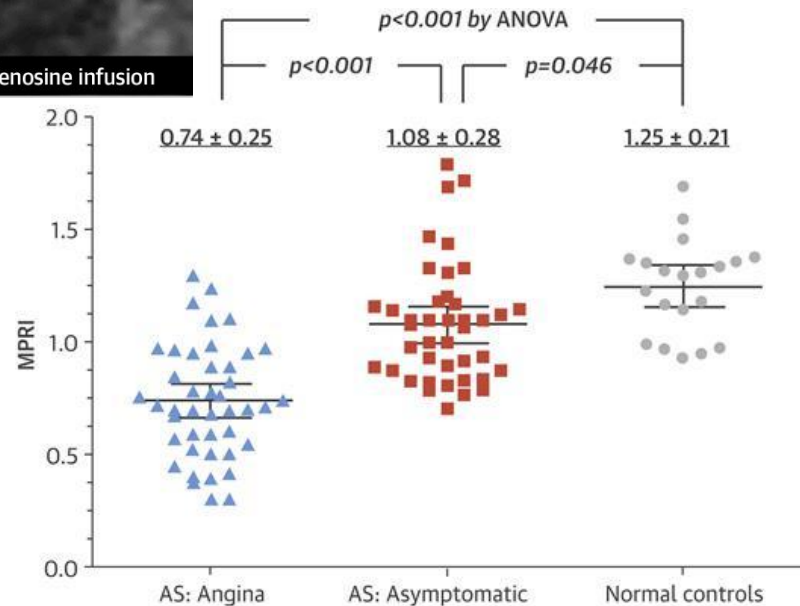
Mikrovaskulární dysfunkce u aortální stenózy – adenosinová zátěžová CMRI

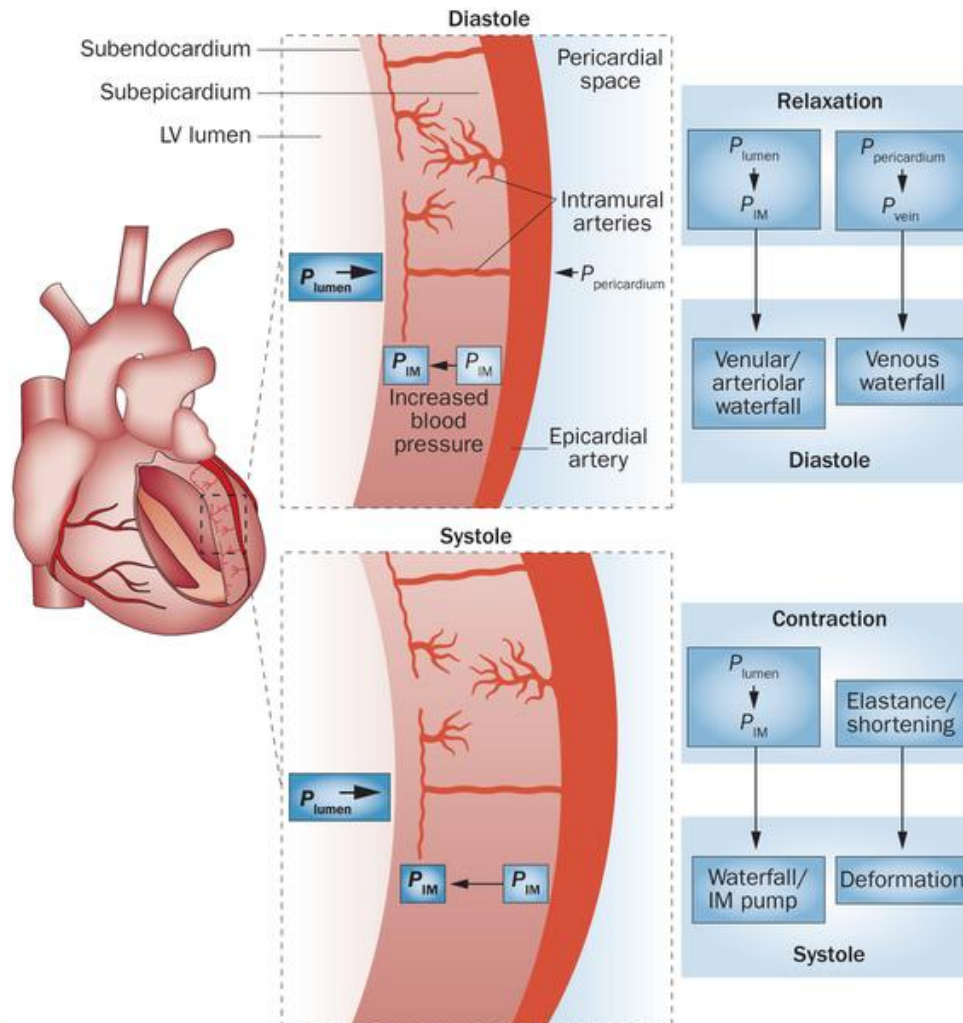
MPRI = semikvantitativní index myokardiální perfusní rezervy

First pass denzita bolusu gadolinového kontrastu

Zátěž simulována podáním adenosinu IV

Mikrovaskulární hypoperfuzace navozená změnami intramurální tenze

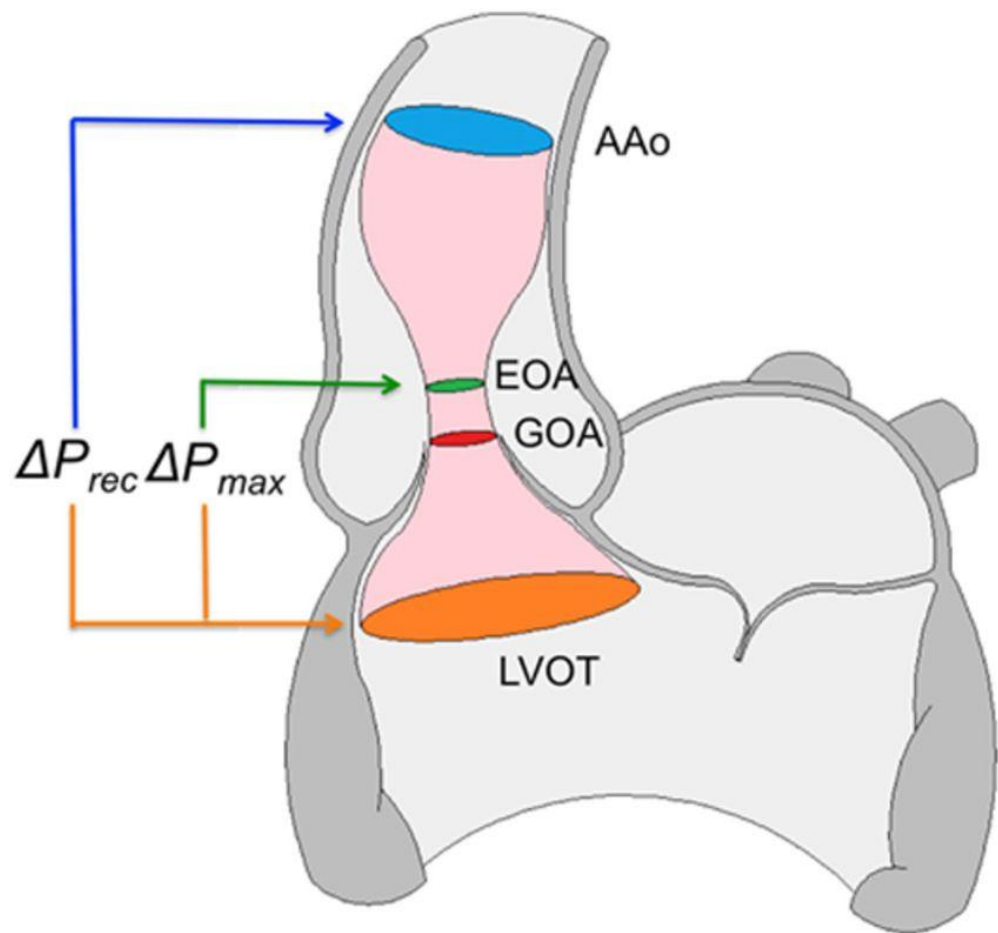

Potenciální příčiny synkopy u aortální stenózy

- Neadekvátní vzestup srdečního výdeje díky fixované obstrukci výtoku – steal fenomén
- Komorové arytmie
- Neurogenní synkopa zprostředkovaná mechanoreceptory v odpovědi na zvýšený nitrokomorový tlak
- Bradyarytmie při degenerativním postižení AV uzlu
- Supraventrikulární tachyarytmie

Průtok stenotickou chlopní.

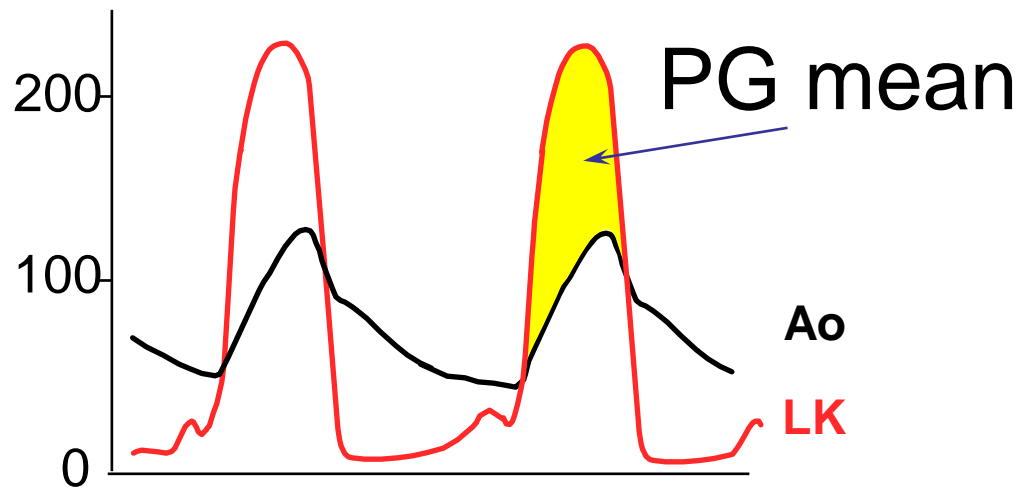

$$C_c = \frac{EOA}{GOA}$$

$$EOA = \frac{A_{LVOT} VTI_{LVOT}}{VTI_{VC}}$$

AAo = ascending aorta; EOA= effective orifice area; GOA= geometric orifice area; LVOT=left ventricular outflow tract; VC= vena contracta; VTI= velocity time integral.

Hodnocení plochy aortálního ústí katetrizačně - Gorlinova rovnice

$$GOA = \frac{Q}{44,3 \cdot \sqrt{PG \text{ mean}}}$$

$$Q = CO / HR \cdot SEP$$

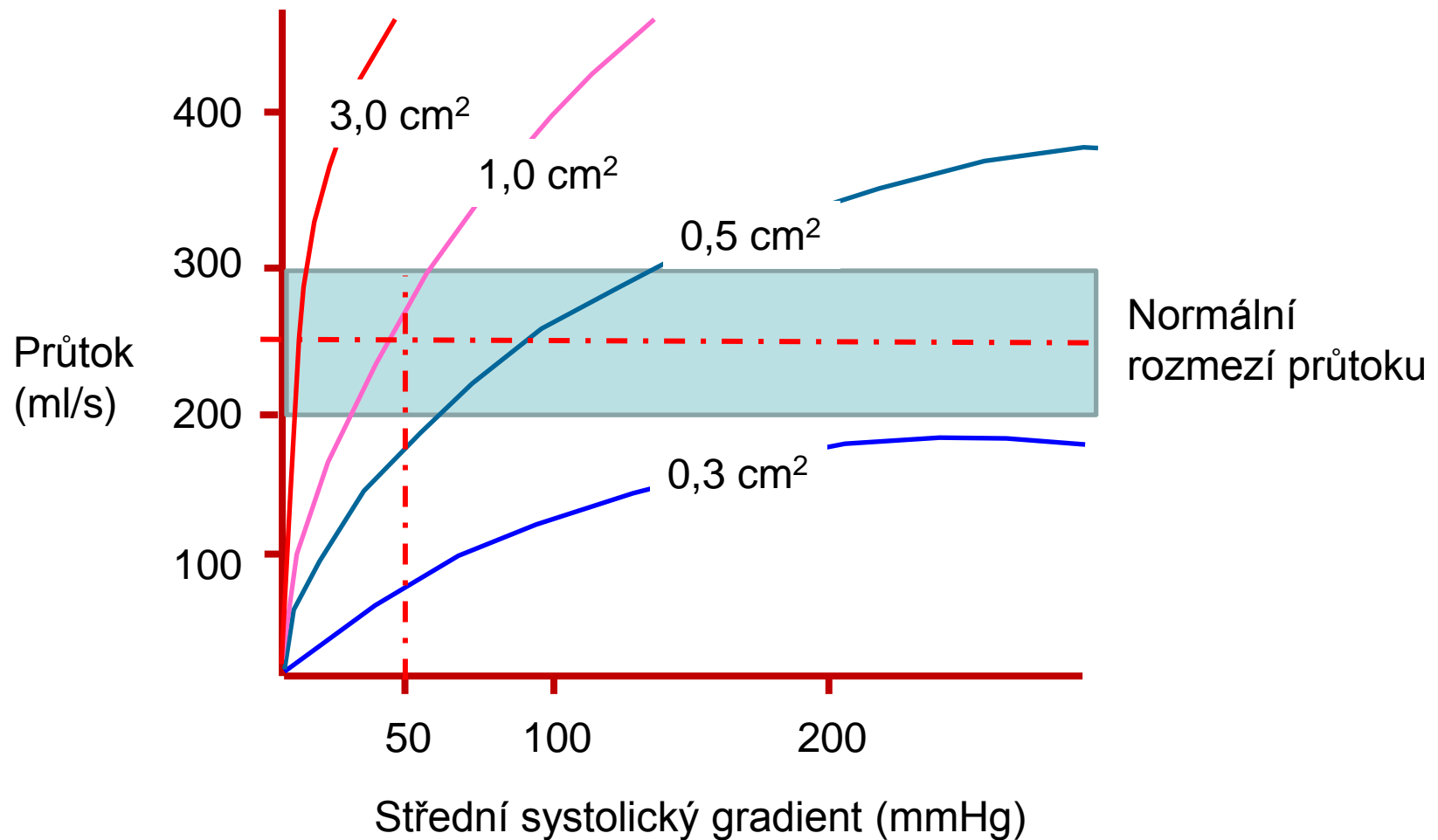
- Pro EOA (srovnatelná s echo) je konstanta 51,6 !
- Výsledky by neměly být závislé na CO
- Pro $AVA > 1,5 \text{ cm}^2$ nejsou výsledky dobře reprodukovatelné

Q = transvalvulární průtok

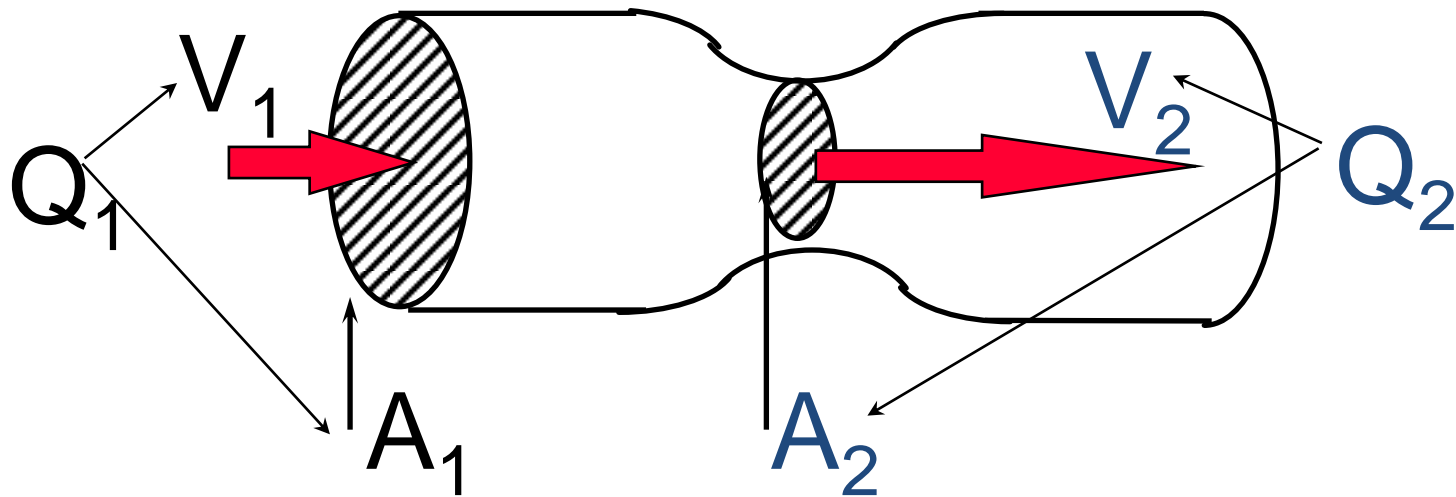
SEP = systolic ejection period

Vztah mezi průtokem a gradientem v závislosti na ploše ústí

Rovnice kontinuity

$$Q_1 = Q_2$$

$$A_1 \cdot V_1 = A_2 \cdot V_2$$

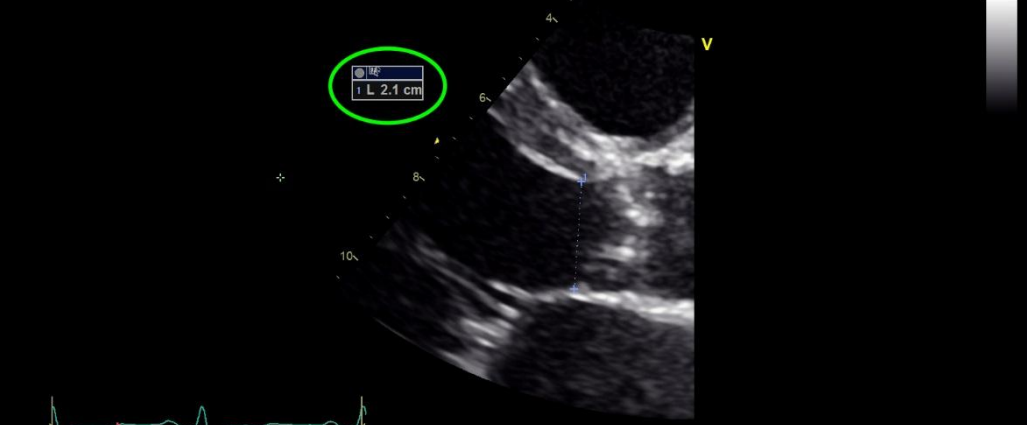
$$A_2 = A_1 \cdot V_1 / V_2$$

Průtok - Q

Rychlost - V

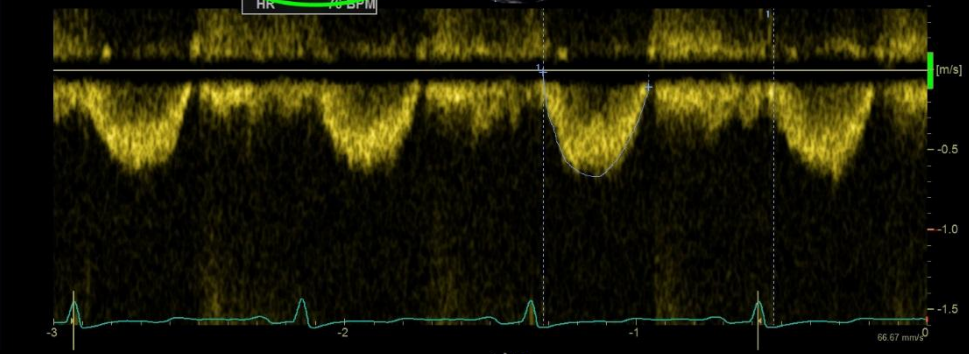
Plocha - A

Rychlost = střední rychlost proudění

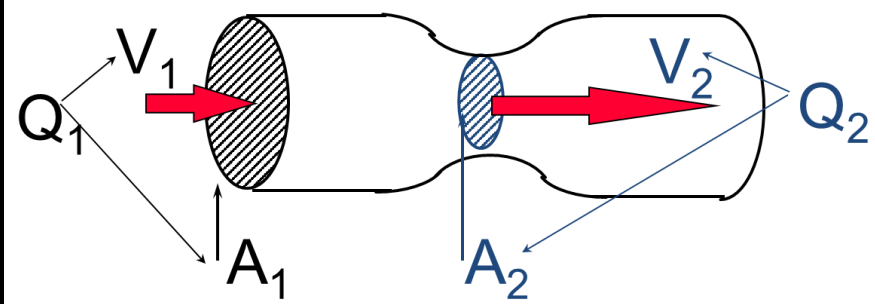
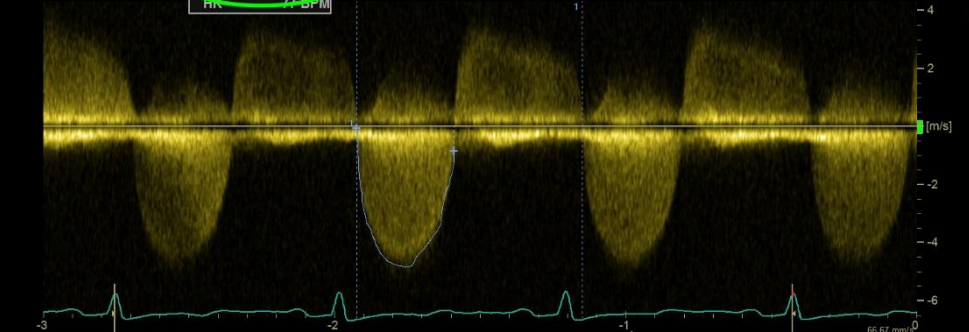
10/05/2013 09:09:54

Vmax	0.66 m/s
Vmean	0.50 m/s
Pmax	1.76 mmHg
Pmean	1.09 mmHg
Evv.TI	362 ms
VTI	18.0 cm
HR	70 BPM

10/05/2013 09:08:17

Vmax	4.83 m/s
Vmean	3.79 m/s
Pmax	93.33 mmHg
Pmean	62.09 mmHg
Evv.TI	394 ms
VTI	126.8 cm
HR	77 BPM

$$Q_1 = Q_2$$

$$A_1 \cdot V_1 = A_2 \cdot V_2$$

$$A_2 = A_1 \cdot V_1 / V_2$$

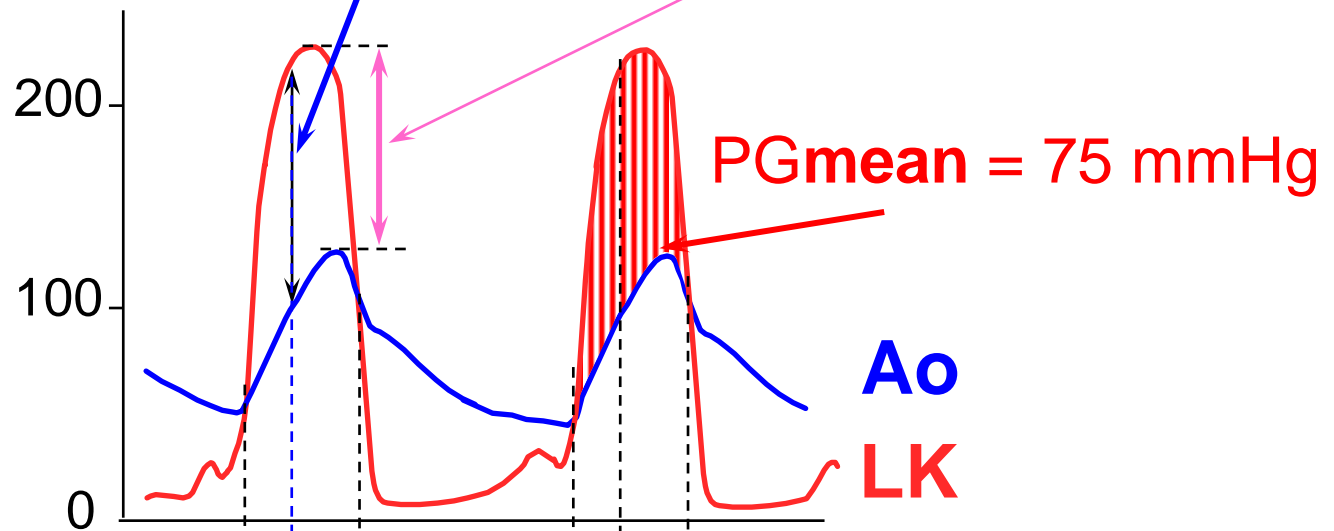
Průtok - Q
 Rychlost - V
 Plocha - A

Rychlost = střední rychlost proudění

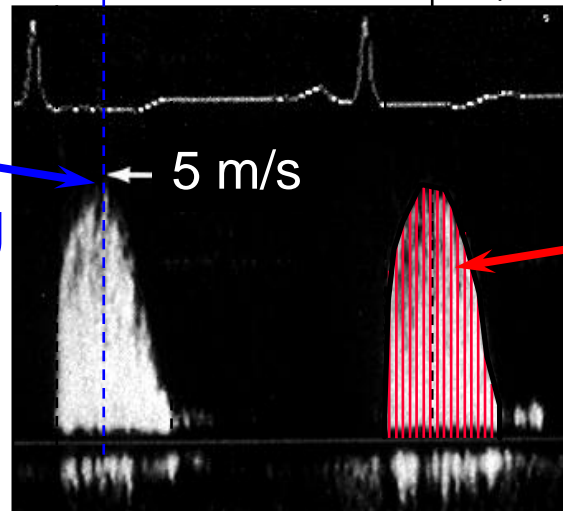
Katetrizace vs. ECHO

PGmax = 125 mmHg

PG peak to peak = 100 mmHg

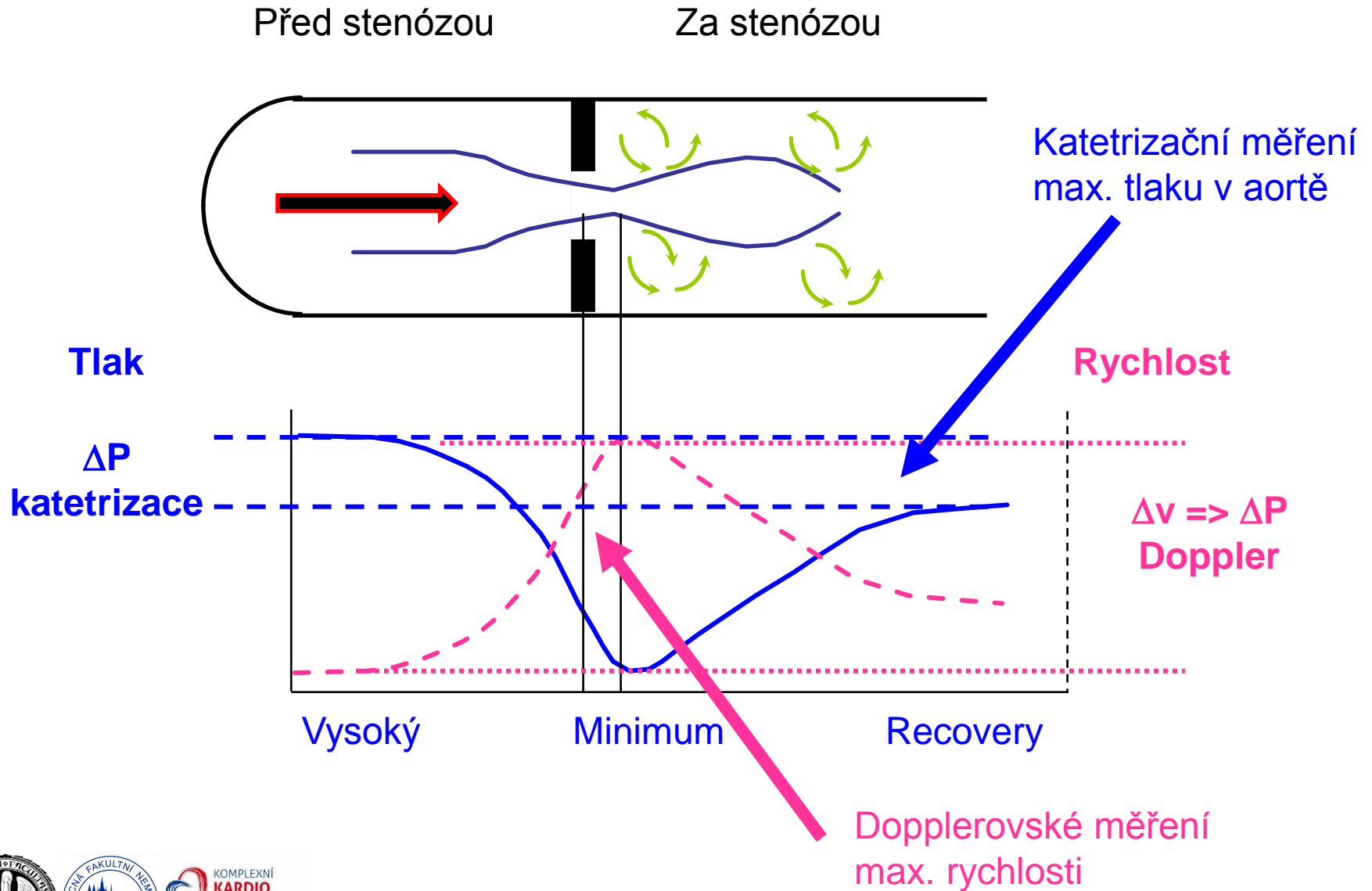

Vmax = 5 m/s =
PGmax = 125 mmHg

PGmean = 75 mmHg

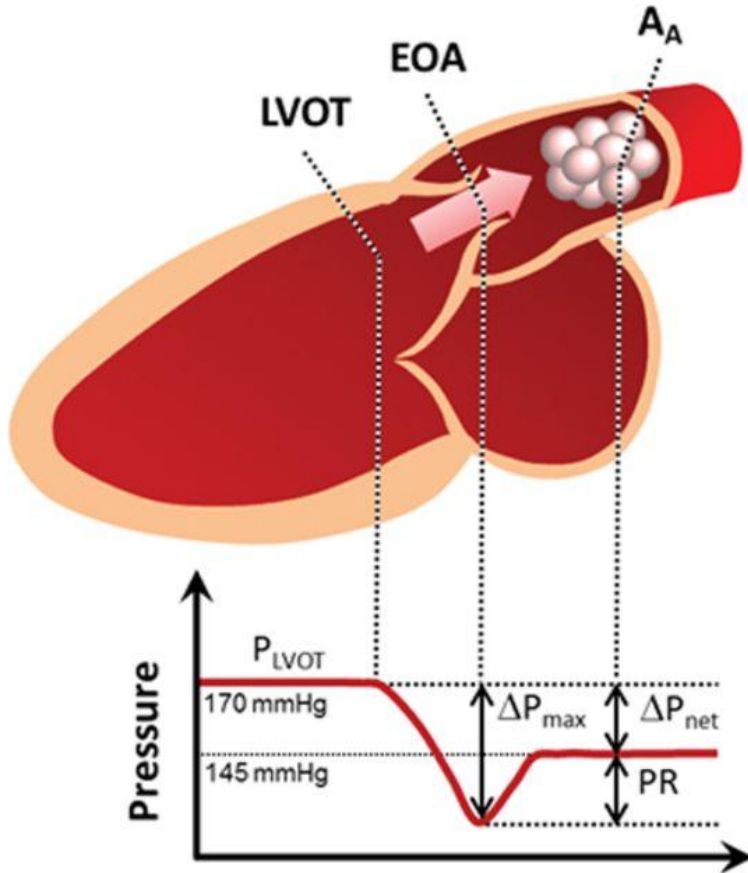
Restituce tlaku (Pressure Recovery)

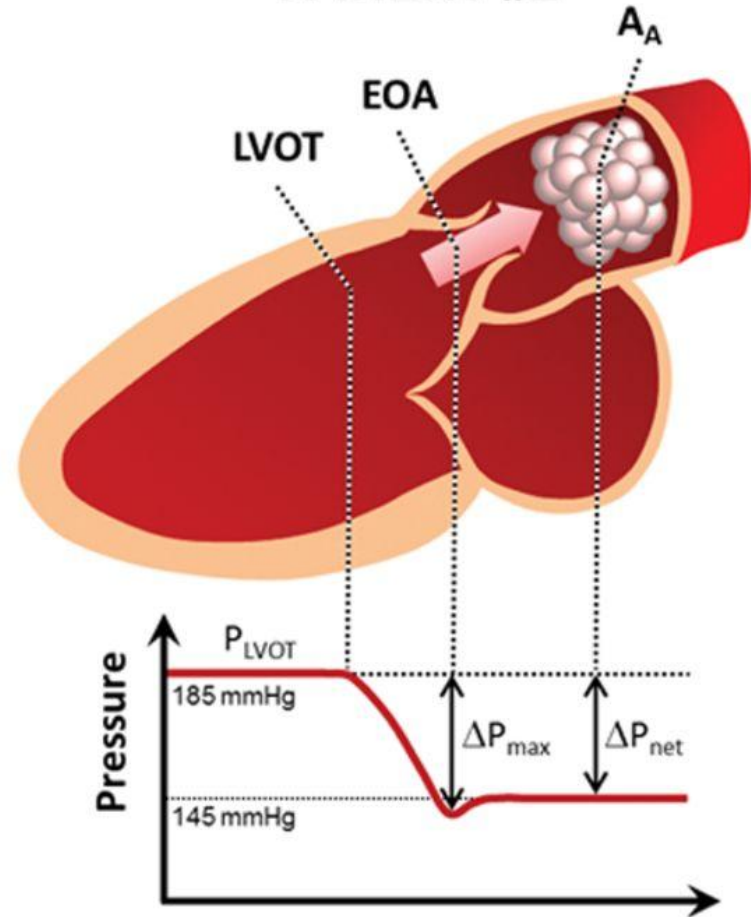

Pressure recovery

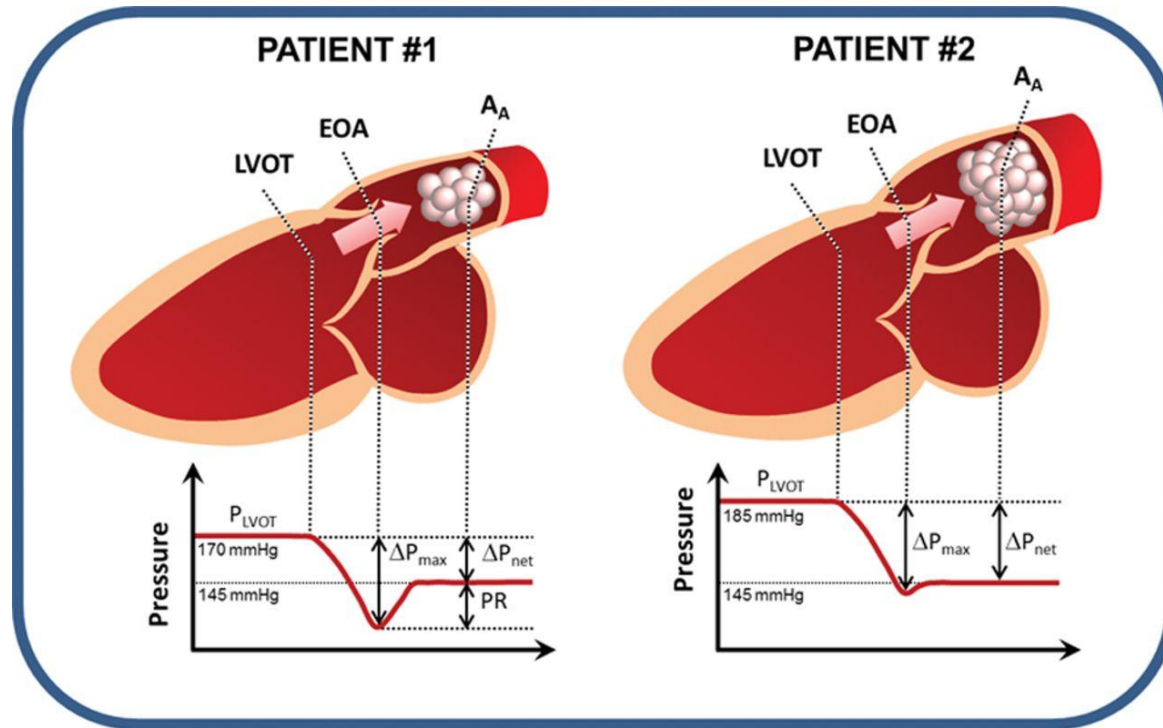
PATIENT #1

PATIENT #2

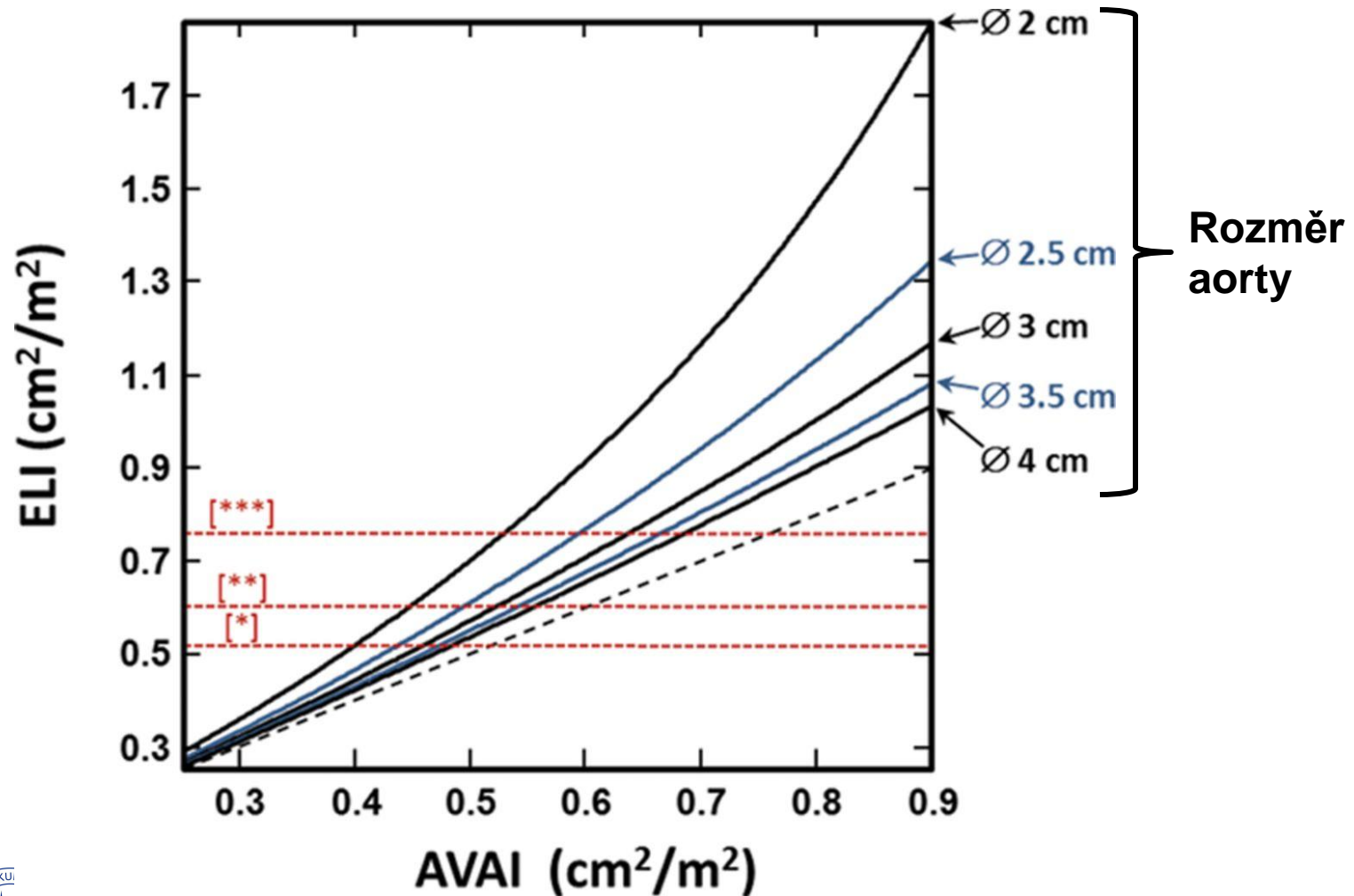

Pressure recovery – energy loss index

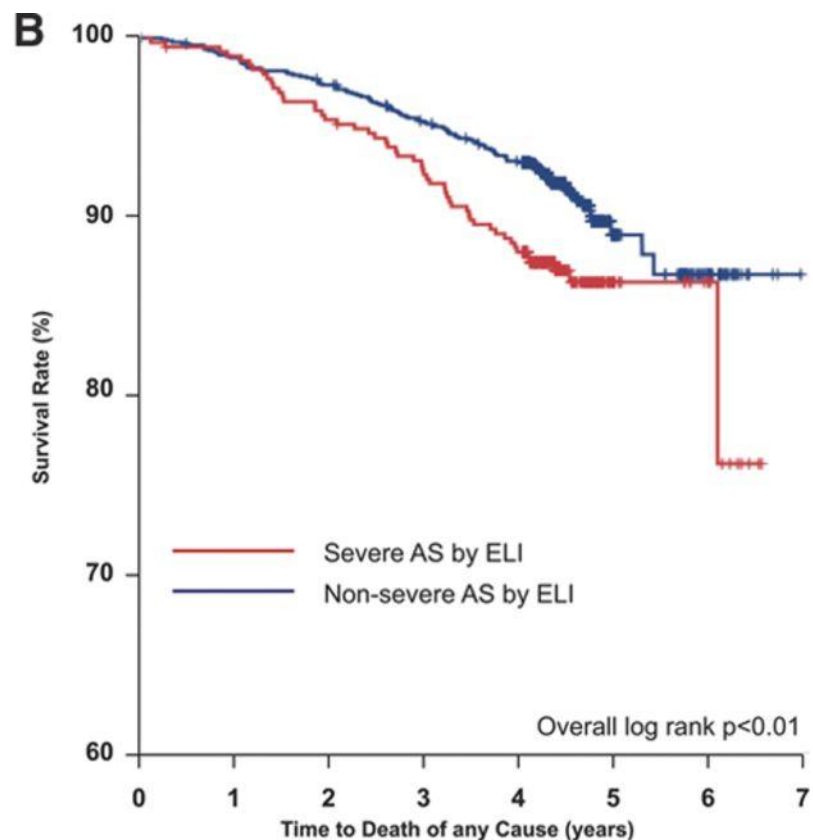
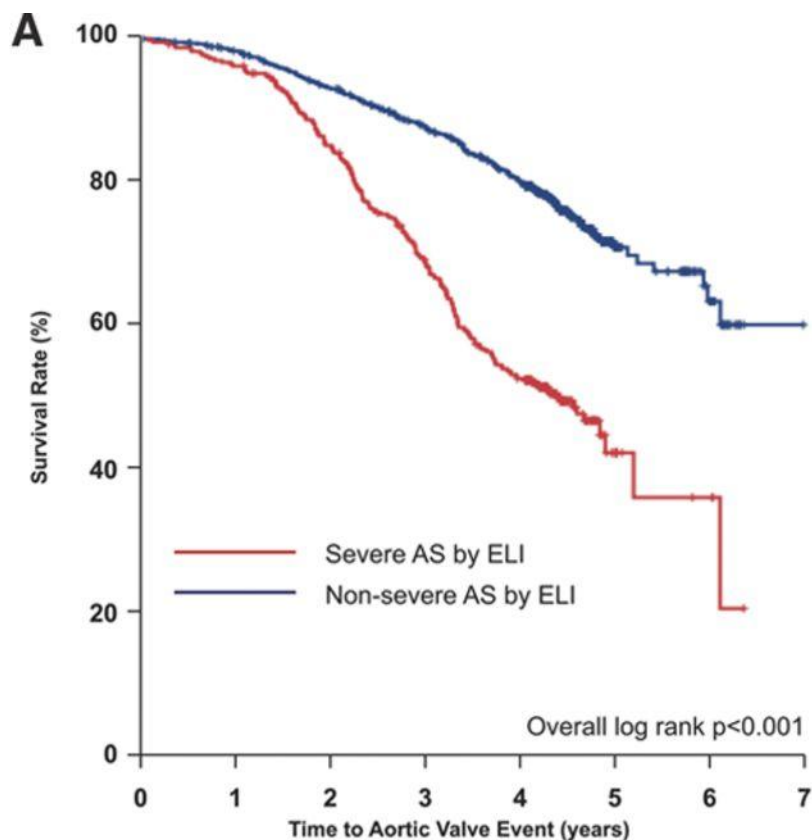

- $ELI = [(AVA \times A_A) / (A_A - AVA)] / BSA$
  - AVA = klasicky vypočtená plocha ústí
  - A_a = plocha aorty v úrovni sinotubulární junkce

Energy loss index (ELI) vs. aortic valve area index (AVAI) v závislosti na rozměru ascendentní aorty

Přežívání bez příhody (A) a celkové přežívání (B) podle energy loss indexu (ELI)

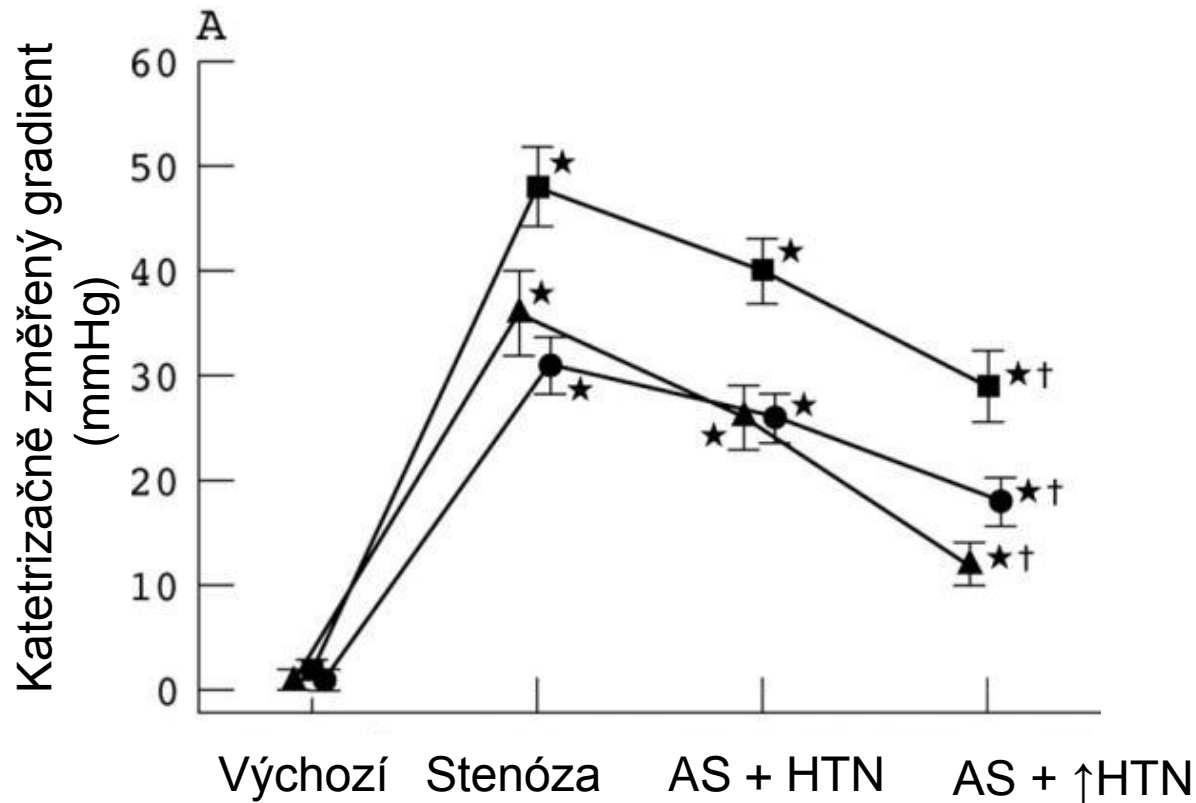
Pts at risk	374	358	299	228	178	6	1
Pts at risk	1189	1158	1086	996	885	63	19

Pts at risk	374	368	354	341	324	18	7
Pts at risk	1189	1172	1152	1121	1089	84	28

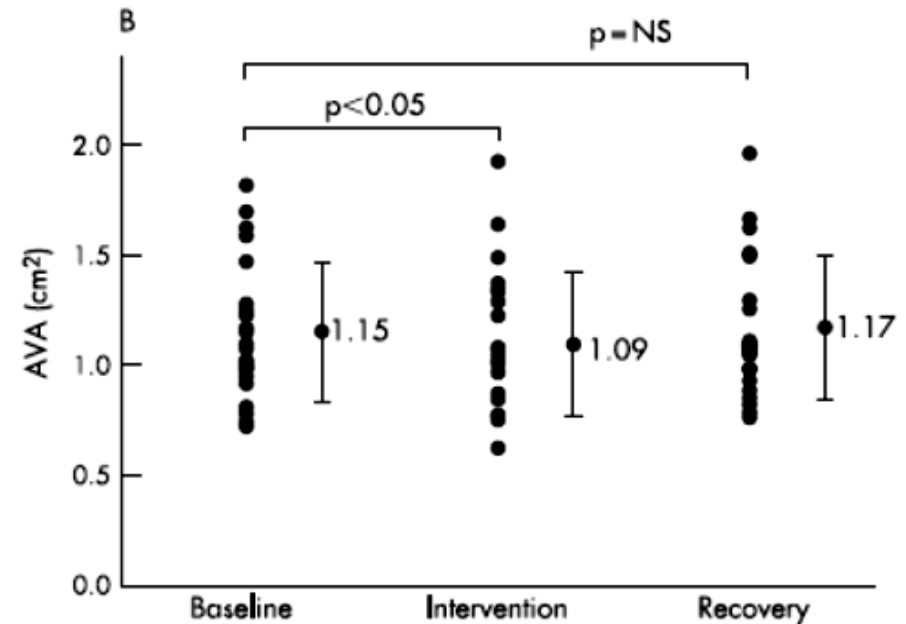
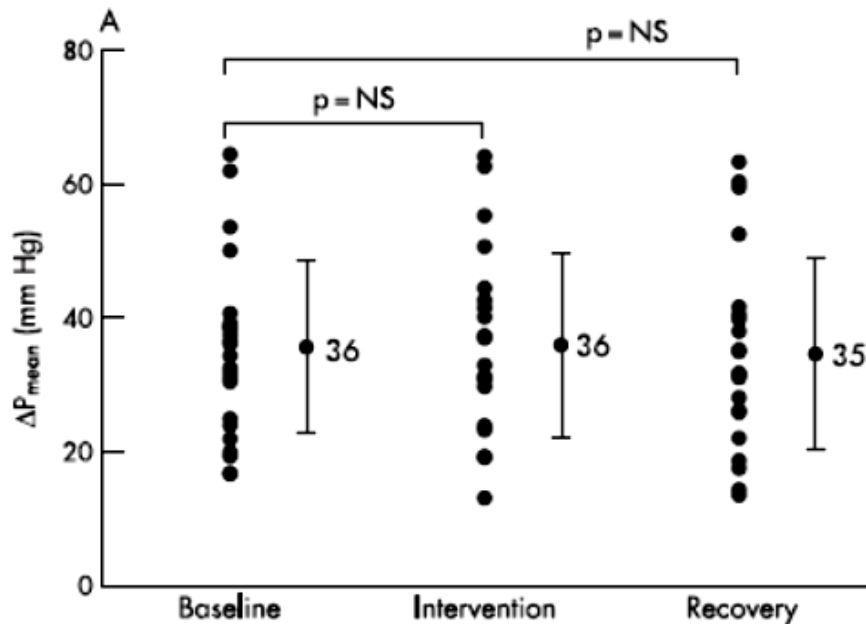
Význam zvýšení krevního tlaku pro změnu AVA

- Při prudkém zvýšení TK u experimentálních zvířat (prasata) klesá významně transstenotický gradient

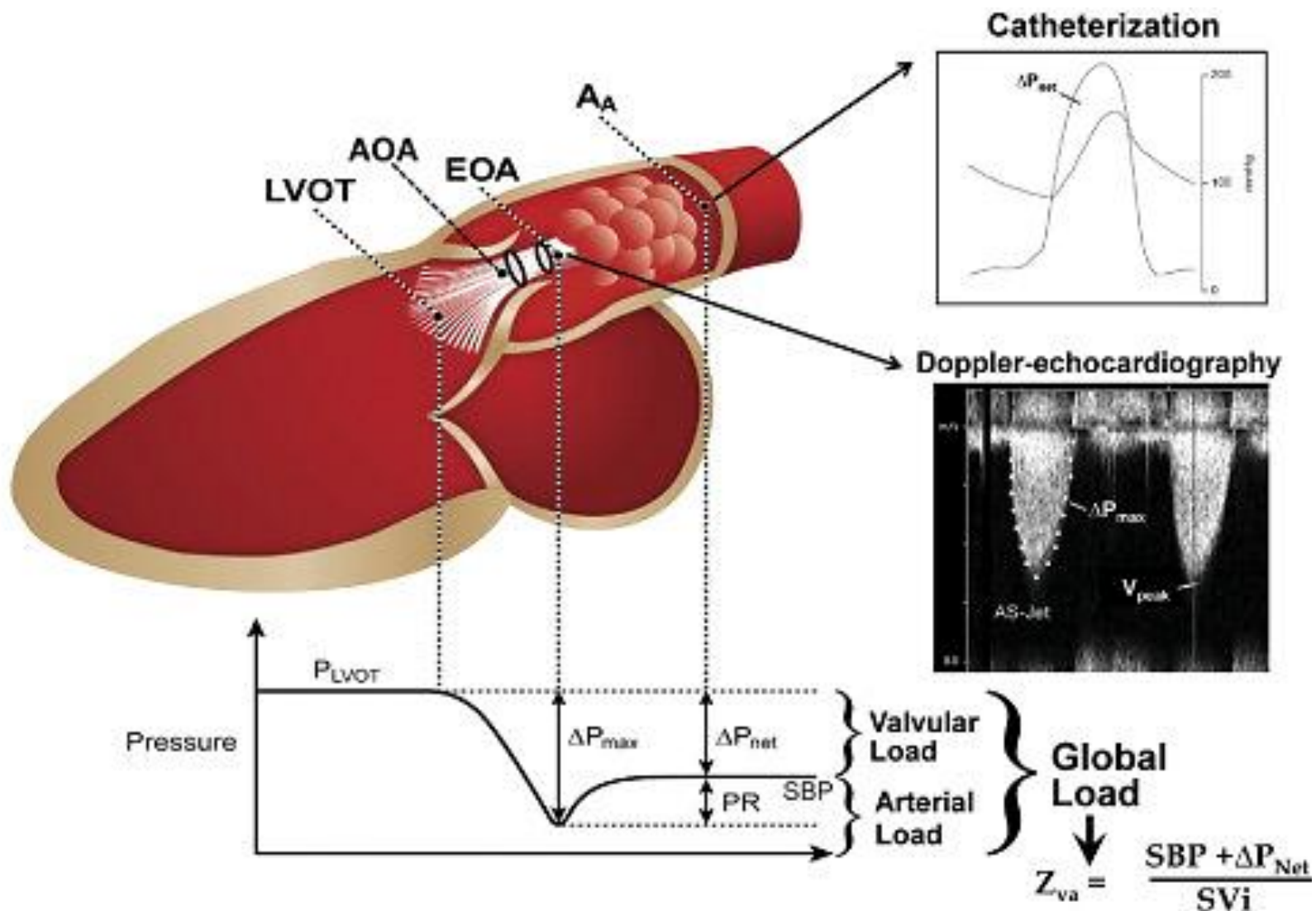

Význam zvýšení krevního tlaku pro změnu AVA

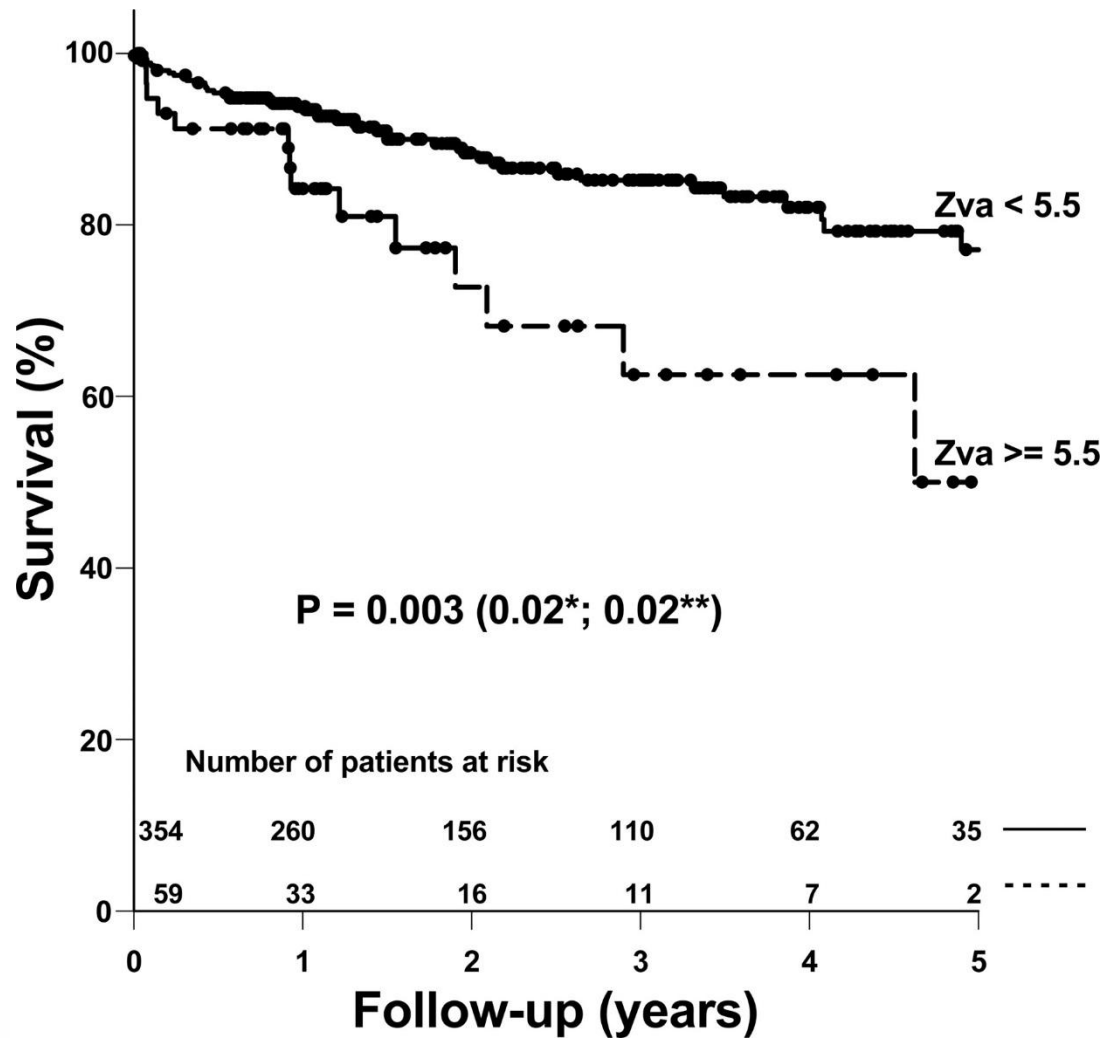
- Při zvýšení TK klesá SV (zvýšením afterloadu)
- Tlakový gradient se sice významně nemění, ale vypočtená AVA klesá

Ventrikuloarteriální impedance

Ventrikuloarteriální impedance a prognóza nemocných

Hemodynamické profily nemocných

Normální EF
Normální průtok
Vysoký gradient

Normální EF
**„Paradoxní“
snížený průtok**
Nízký gradient

Nízká EF
**„Klasický“
snížený průtok**
Nízký gradient

Low-flow – low gradient aortální stenóza

$EOA \leq 1.0 \text{ cm}^2$ or $\leq 0.6 \text{ cm}^2/\text{m}^2$ - $PG_{\text{mean}} < 40 \text{ mmHg}$

Low-flow = $CI < 3.0 \text{ l/min/m}^2$ $SV \text{ index} < 35 \text{ ml/m}^2$

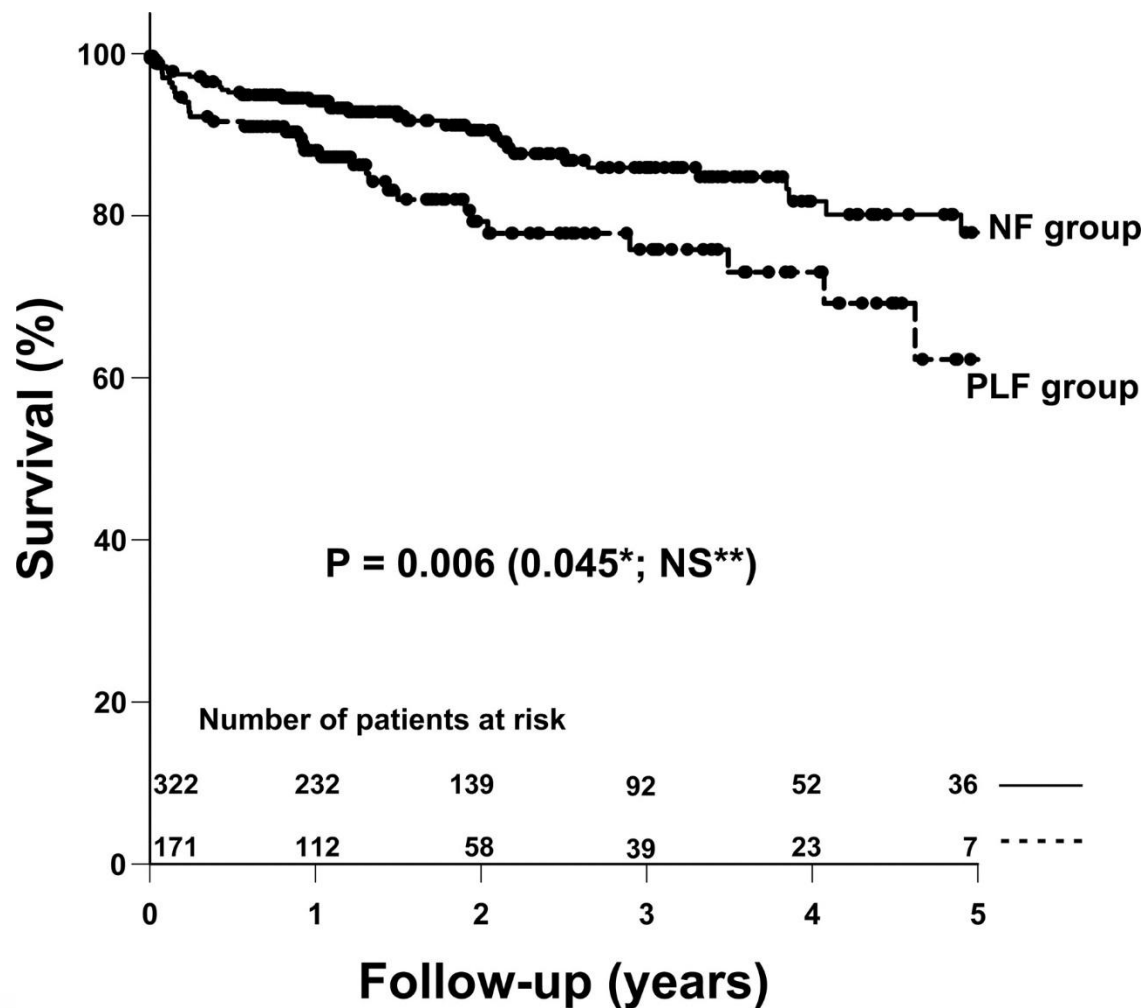
Klasická

- Nemocní se sníženou EF a sníženým SV
  - při ICHS
  - afterload mismatch
  - vyčerpání kontraktilních rezerv
- Vysoké operační riziko, špatná prognóza

Paradoxní

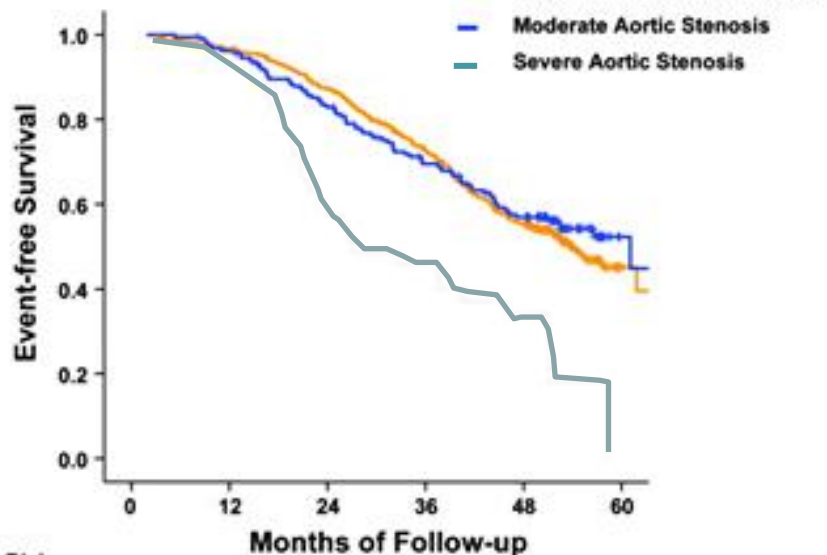
- Nemocní se zachovalou EF a sníženým SV
  - velká koncentrická hypertrofie/ remodelace
  - malá LK
  - vážná porucha plnění
- Středně závažná prognóza
- Diagnostické dilema

Prognóza nemocných s normálním průtokem vs. s paradoxně nízkým průtokem

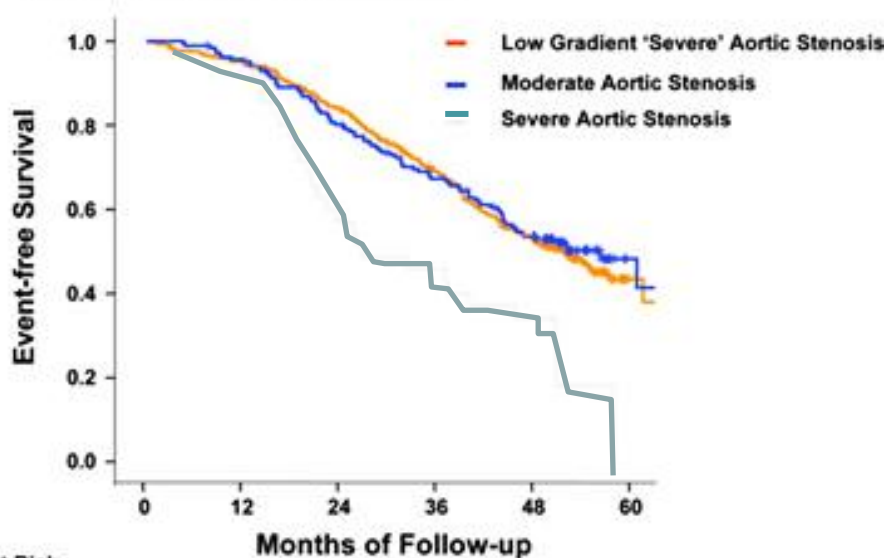
Low gradient – normal EF severe AS (LGSAS) - prognóza u asymptomatických nemocných

Aortic Valve Events

No. at Risk	0	12	24	36	48	60
LGSAS	435	420	376	310	232	17
Moderate AS	184	176	151	126	99	10
Severe AS	35	33	21	16	11	0

Major Cardiovascular Events

No. at Risk	0	12	24	36	48	60
LGSAS	435	413	364	296	225	17
Moderate AS	184	175	146	122	93	10
Severe AS	35	33	21	16	11	0

Simvastatin and Ezetimibe in Aortic Stenosis (SEAS) study
LGSAS = $AVA < 1 \text{ cm}^2 + P_{\text{gmean}} < 40 \text{ mmHg}$ (snížený SV $< 35 \text{ ml/m}^2$)

Pseudo-závažná aortální stenóza

Hlavní dif. dg. problém LF-LG stenózy s nízkou EF

Závažná AoS

- Organická vada
- Nízký SV je důsledkem Stenózy nebo přidružené patologie (ICHS)
- Při DSE (do 20 $\mu\text{g}/\text{kg}/\text{min}$) zůstává EOA v pásmu těsné vady
- Může profitovat z chirurgie/TAVI

Pseudo-závažná AoS

- Změněná chlopeň se neotevře pro nízký SV
- Nízký SV je důsledkem primární patologie (ICHS) – nikoli AoS
- Při DSE se EOA zvyšuje do pásma středně těsné vady
- Neprofituje z chirurgie

DSE = dobutamine stress echocardiography

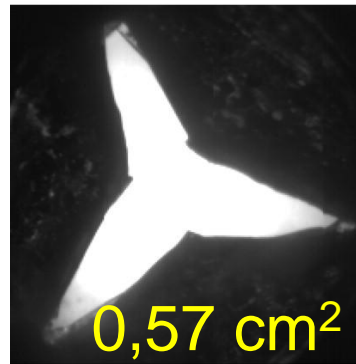
Ani významně stenotická chlopeň nemusí mít zcela fixovanou AVA při zvýšení průtoku

Pseudo-závažná AS

Silikonové modely chlopně

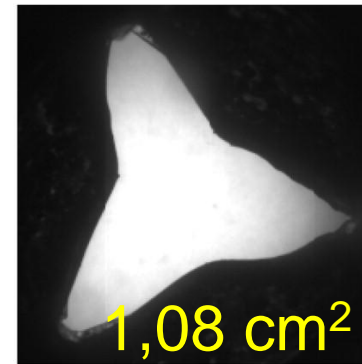
Vysokorychlostní kamera

End-systolický záběr

0,57 cm²

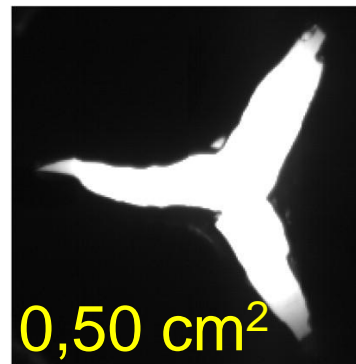
SV: 20 mL
EOA: 0.57 cm²
MG: 9 mm Hg

1,08 cm²

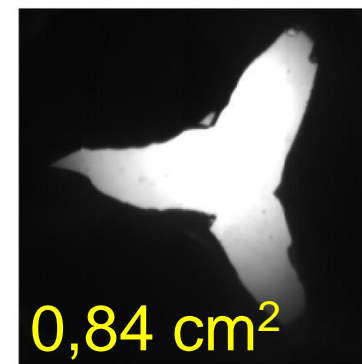
SV: 70 mL
EOA: 1.08 cm²
MG: 26 mm Hg

Závažná AS

0,50 cm²

SV: 20 mL
EOA: 0.50 cm²
MG: 20 mm Hg

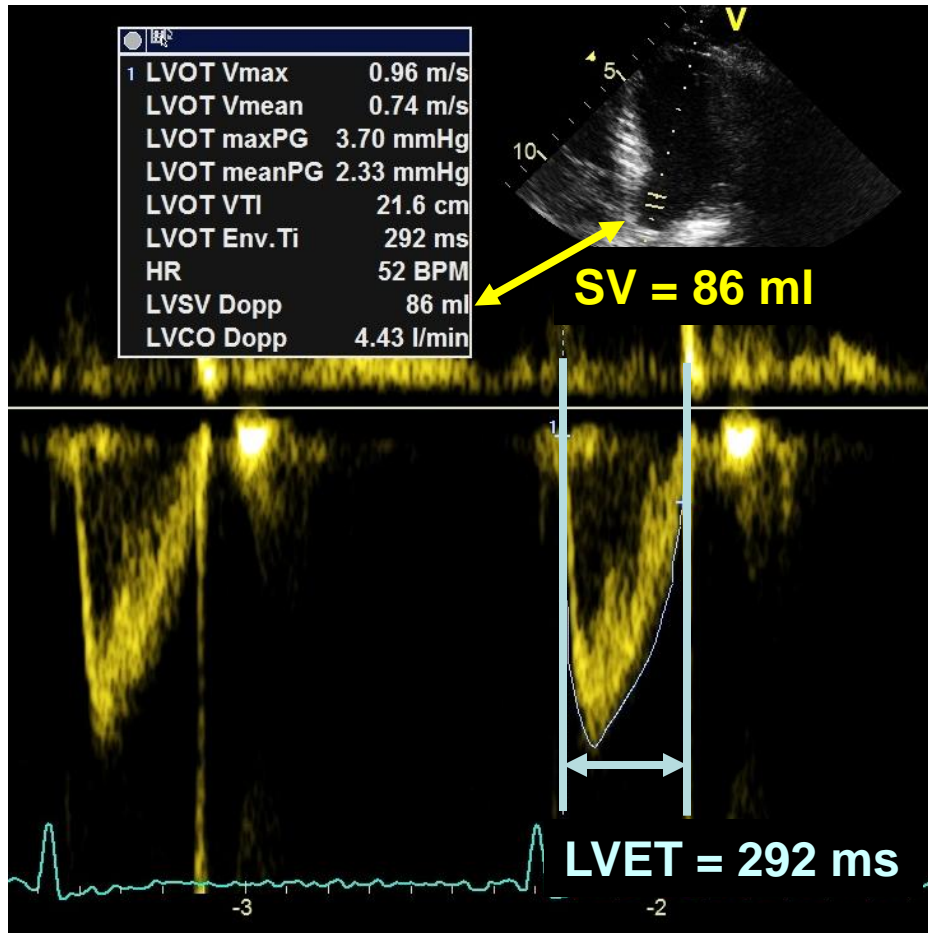

0,84 cm²

SV: 70 mL
EOA: 0.84 cm²
MG: 42 mm Hg

Transvalvulární průtok

LVOT – stroke volume (SV)

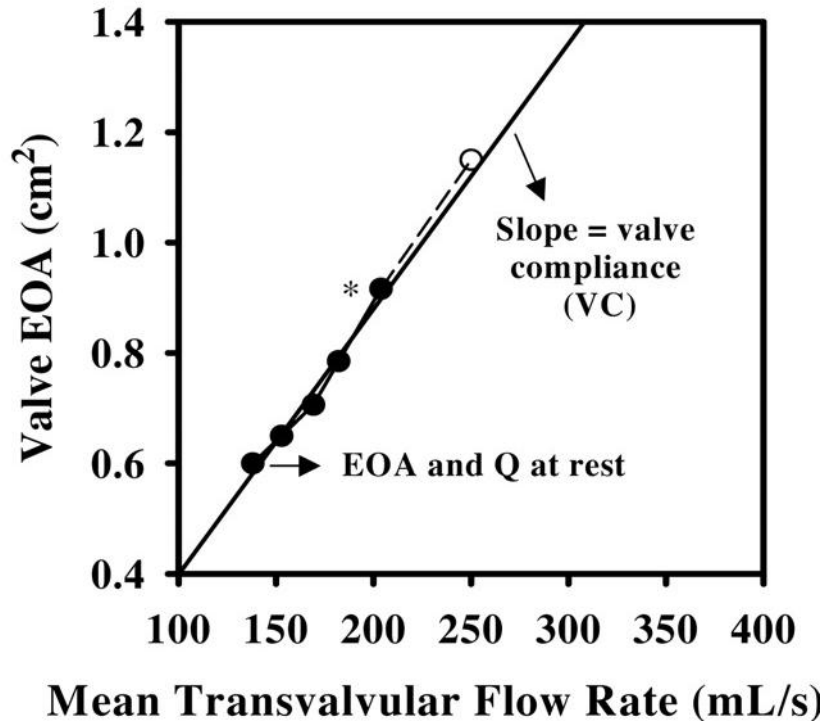
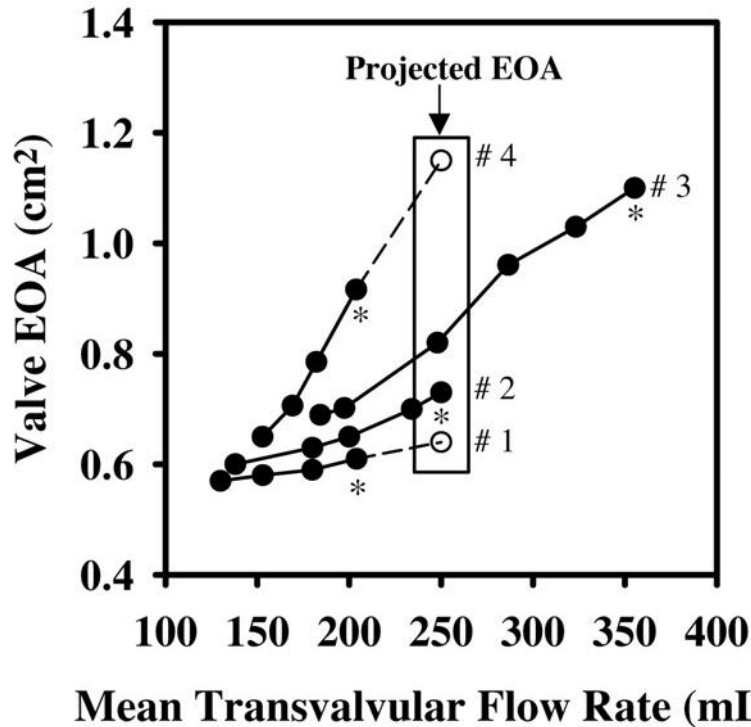
$$= \pi \cdot \frac{LVOT^2}{4 \cdot VTI}$$

Transvalvular flow rate - Q

$$= \frac{SV}{LVET} = \frac{86 \text{ ml}}{292 \text{ ms}} = 295 \text{ ml/s}$$

Normální průtok přes chlopeň
= cca 250 ml/s

Koncept EOA_{proj} - EOA projikovaná na teoretický průtok 250 ml/s

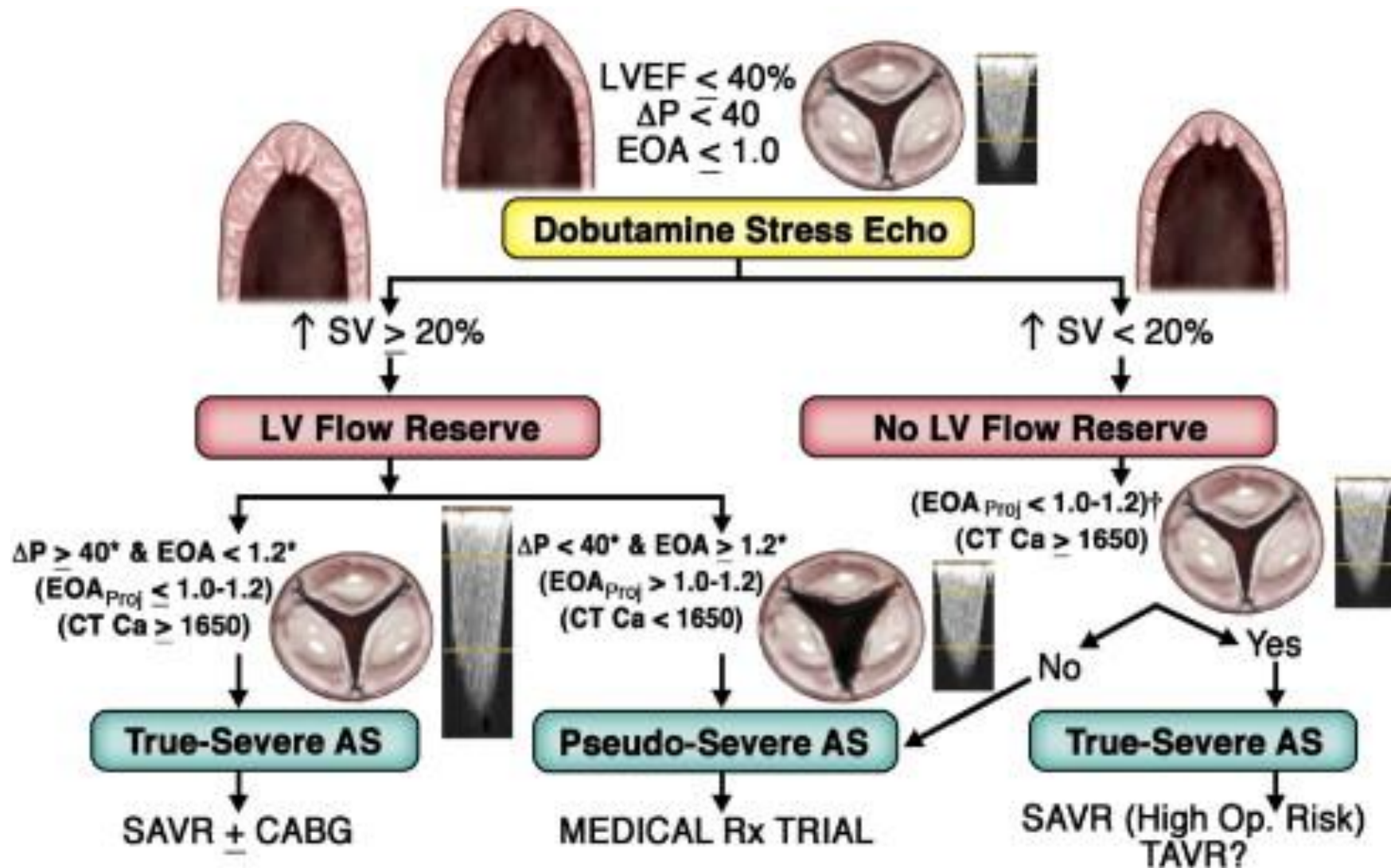

*Peak valve EOA obtained during DSE.

$$EOA_{proj} = EOA_{rest} + VC \times (250 - Q_{rest})$$

Role dobutaminové echokardiografie

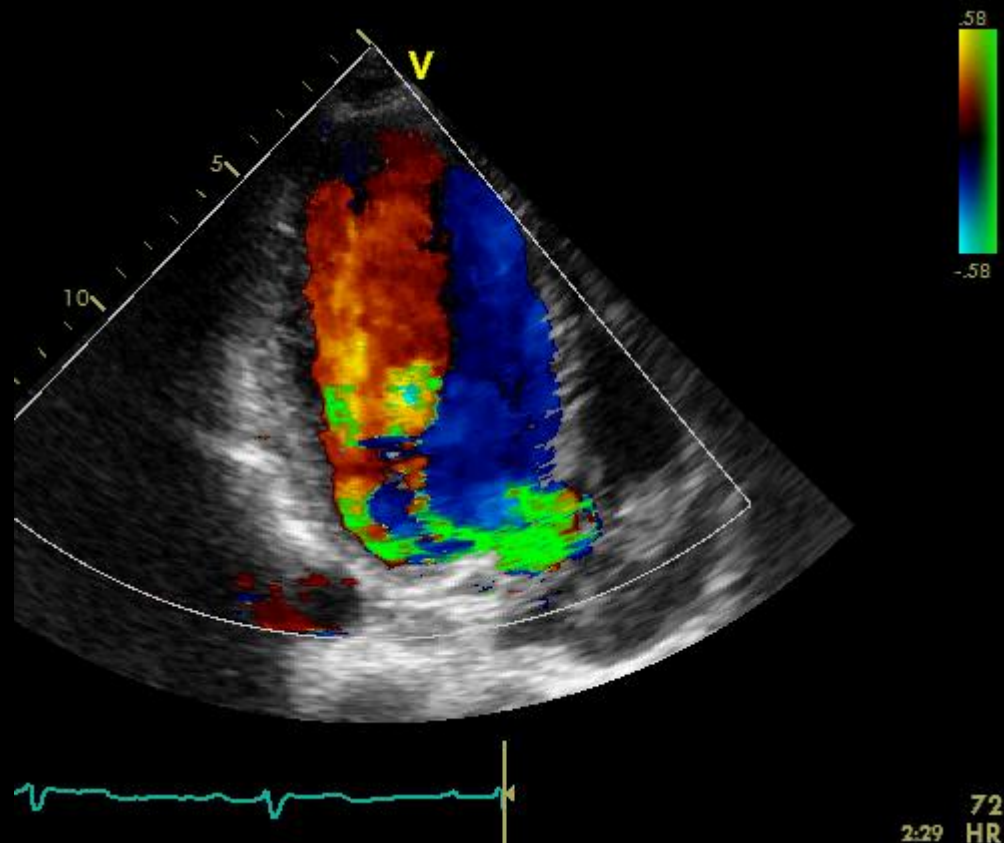
Flow reserve vs. contractile reserve

- Mechanismy nedostatečné odpovědi ($\uparrow$ SV $<$ 20%) na DSE (až 20 μ g/kg/min)
  - afterload mismatch – nepoměr mezi obstrukcí a kontraktilní rezervou (kontraktilita se zlepší odstíněním obstrukce)
  - afterload mismatch z vyčerpání kontraktilních rezerv, ischemie (snížená koronární rezerva), fibróza.... (nezlepší se odstraněním obstrukce)
  - dopad přidružené ICHS
  - ireverzibilní poškození myokardu (ICHS)
- DSE neumožňuje odlišení ireverzibilního poškození

DSE = dobutamine stress echocardiography

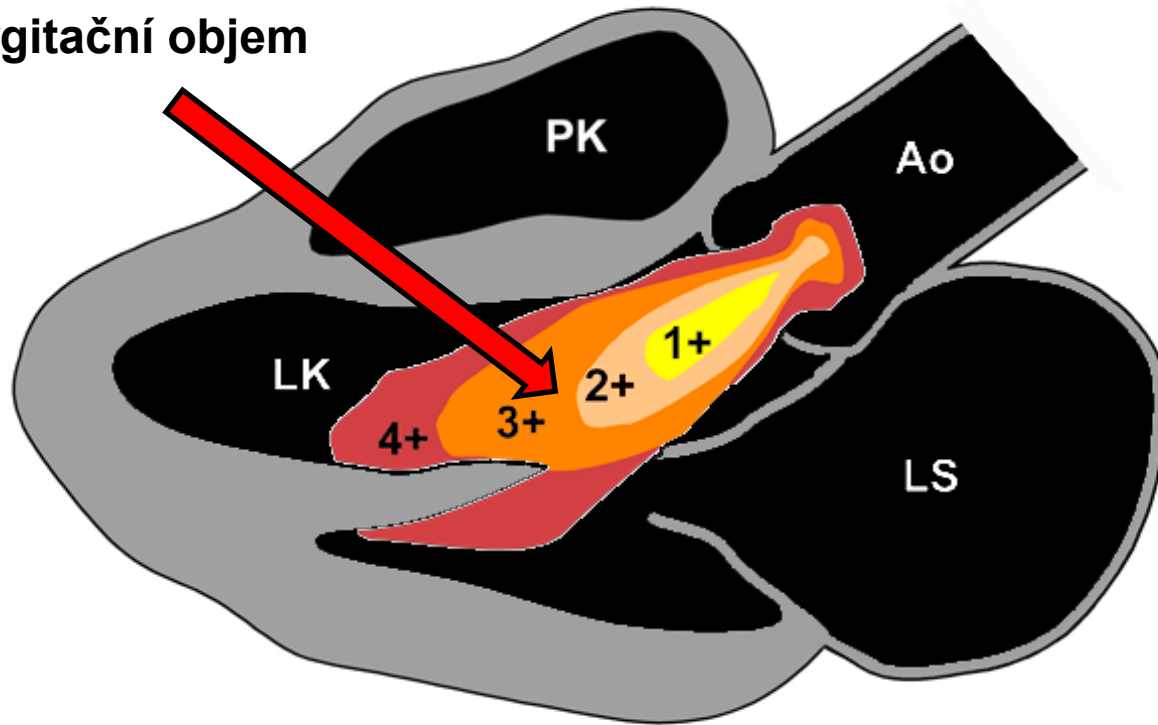

AR při bikuspidální chlopni

Aortální regurgitace

Regurgitační objem

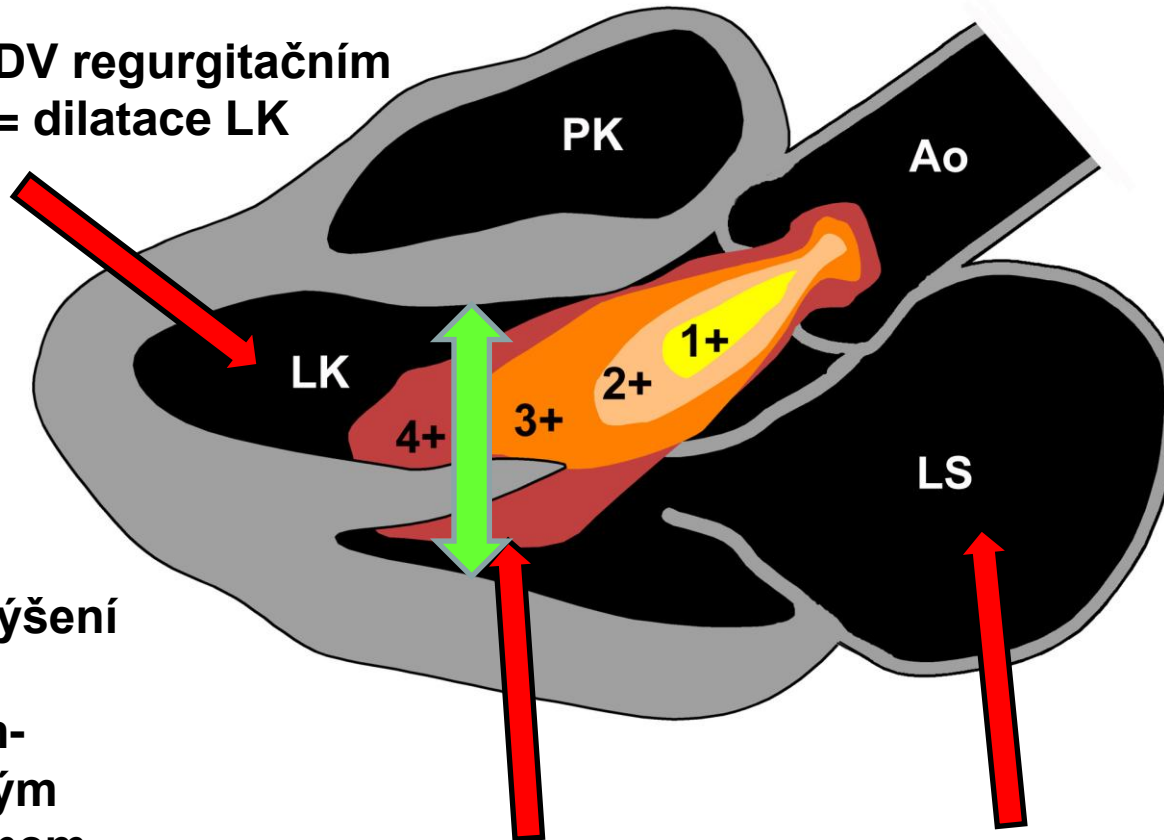

Hemodynamické dopady aortální regurgitace

Zvýšení EDV regurgitačním objemem = dilatace LK

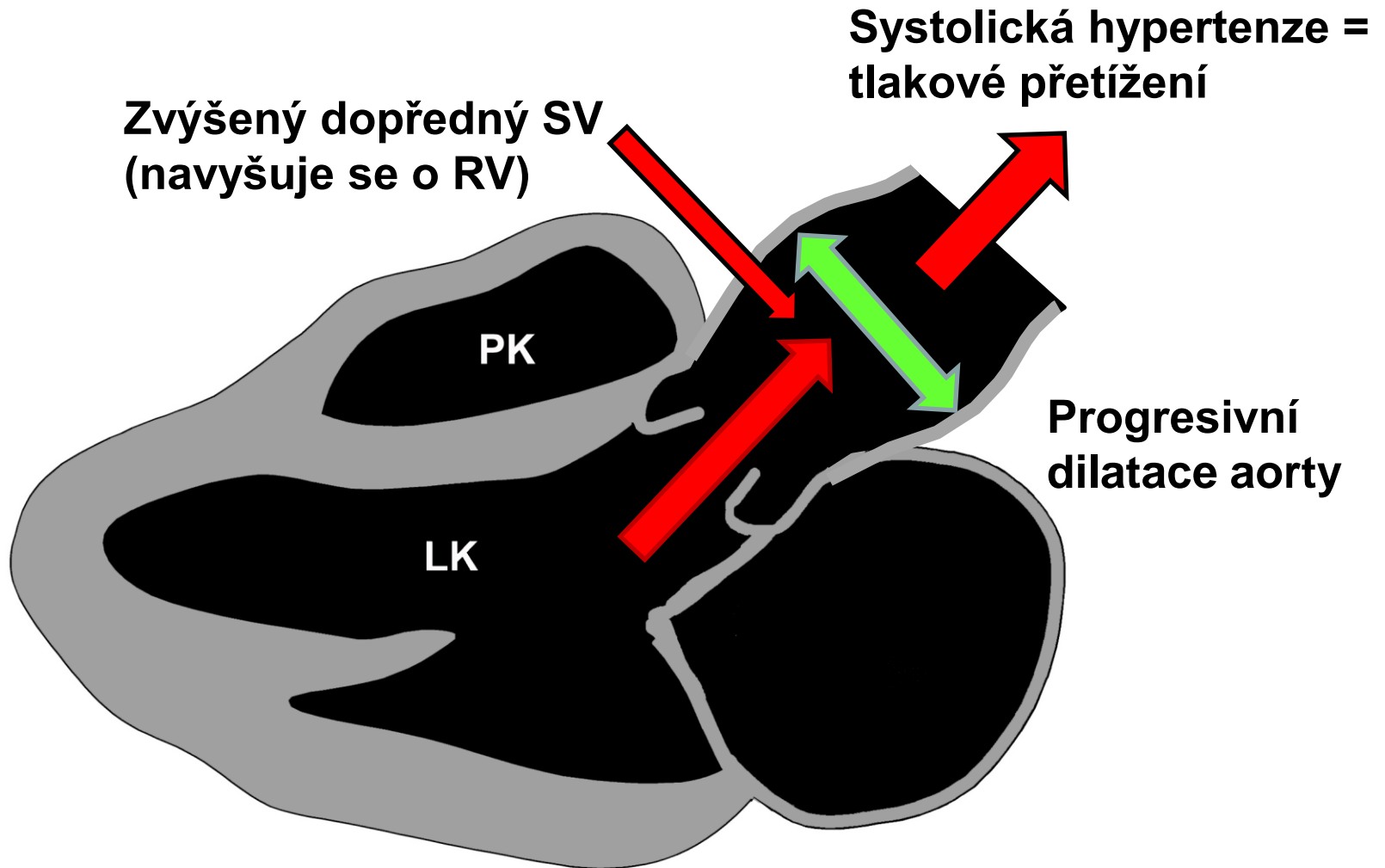
Iniciální zvýšení kontrakcí Frankovým-Starlingovým mechanismem

Zvýšení LVEDP díky progresivnímu nárůstu tlaku regurgitačním objemem

Zvýšení tlaku v LS - musí kompenzovat nárůst LVEDP

Hemodynamické dopady aortální regurgitace

Patofyziologie AR

Regurgitační frakce

Objemové přetížení

Dilatace LK & hypertrofie
(excentrická hypertrofie)

Zvýšení SV
Systolická
hypertenze

Zvýšení plicích
tlaků LK

Kompenzované stádium

Dekompenzované stádium

Systolická dysfunkce

Dilatace aorty

↓ periferní
rezistence

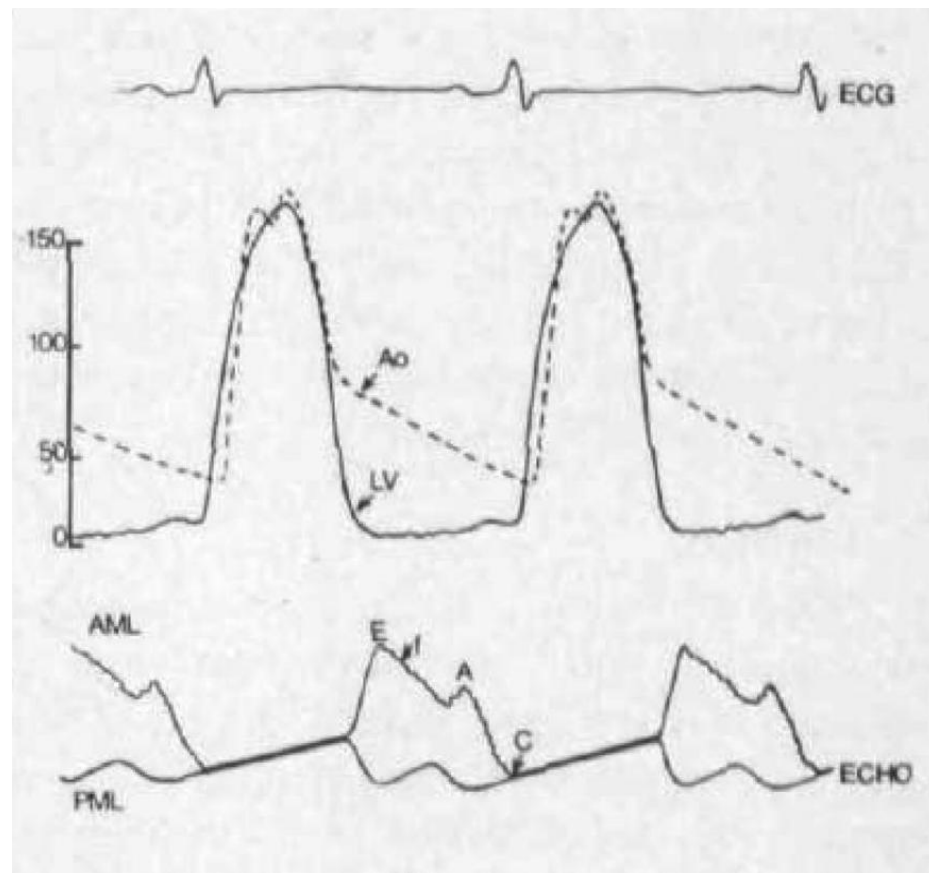
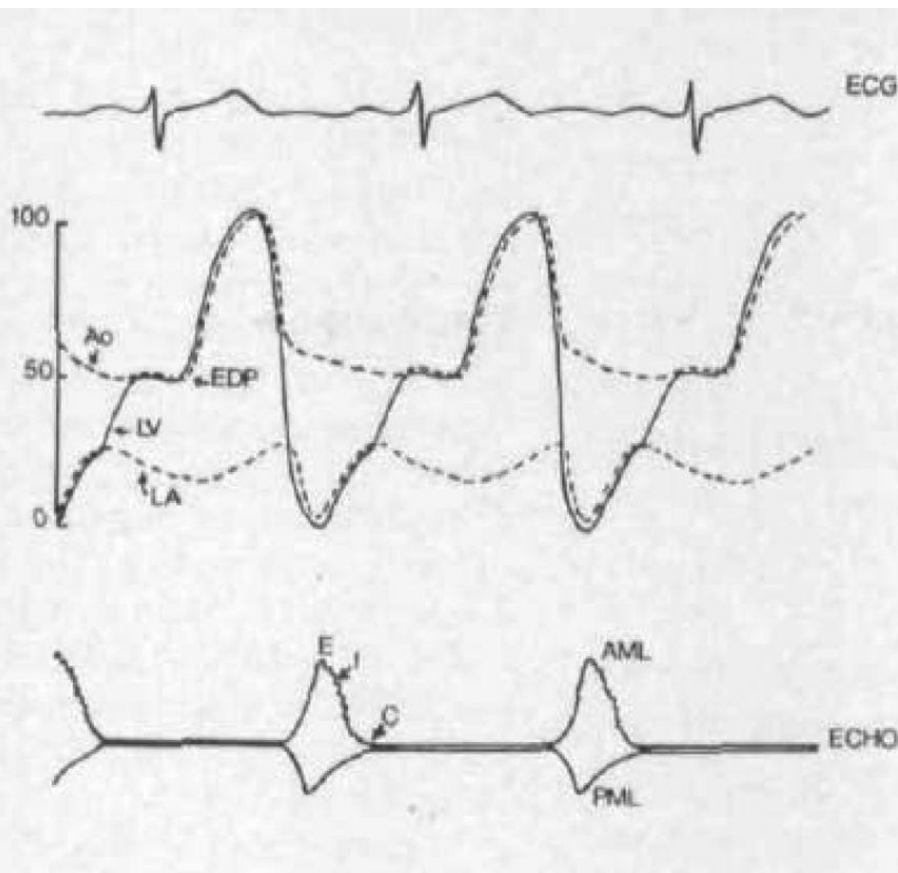
Diastolická dysfunkce

Srdeční selhání

Akutní vs. chronická aortální regurgitace

Akutní

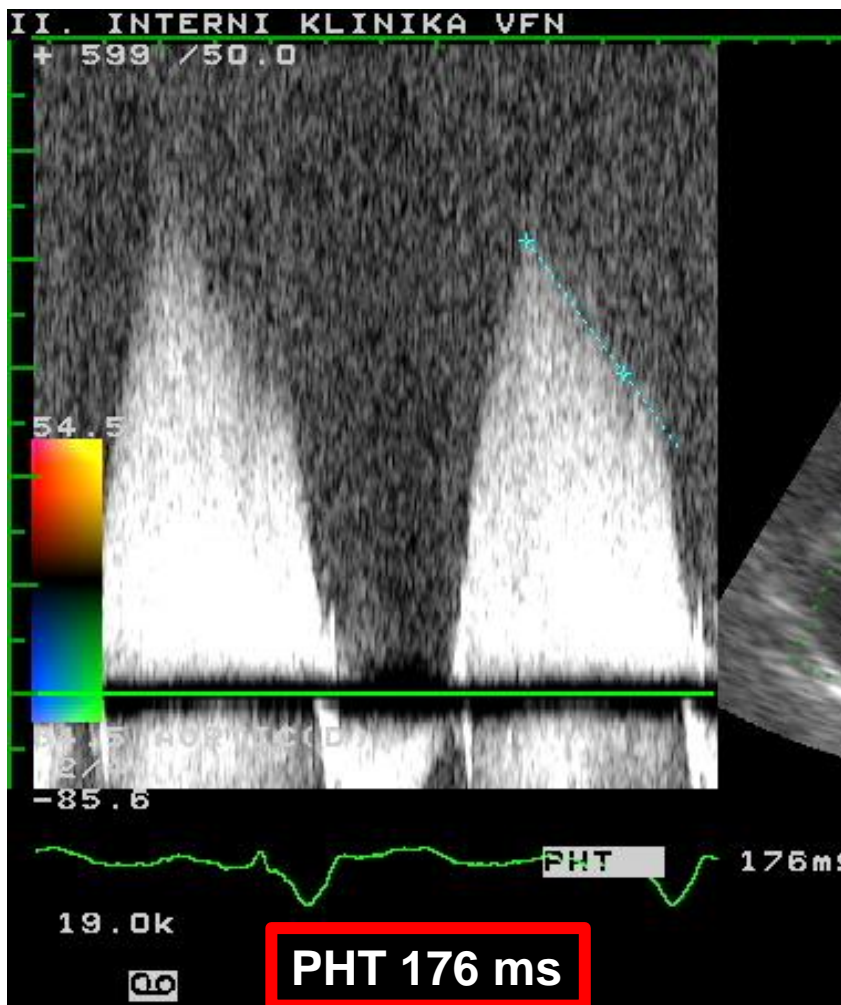
Chronická

Akutní vs. chronická aortální regurgitace

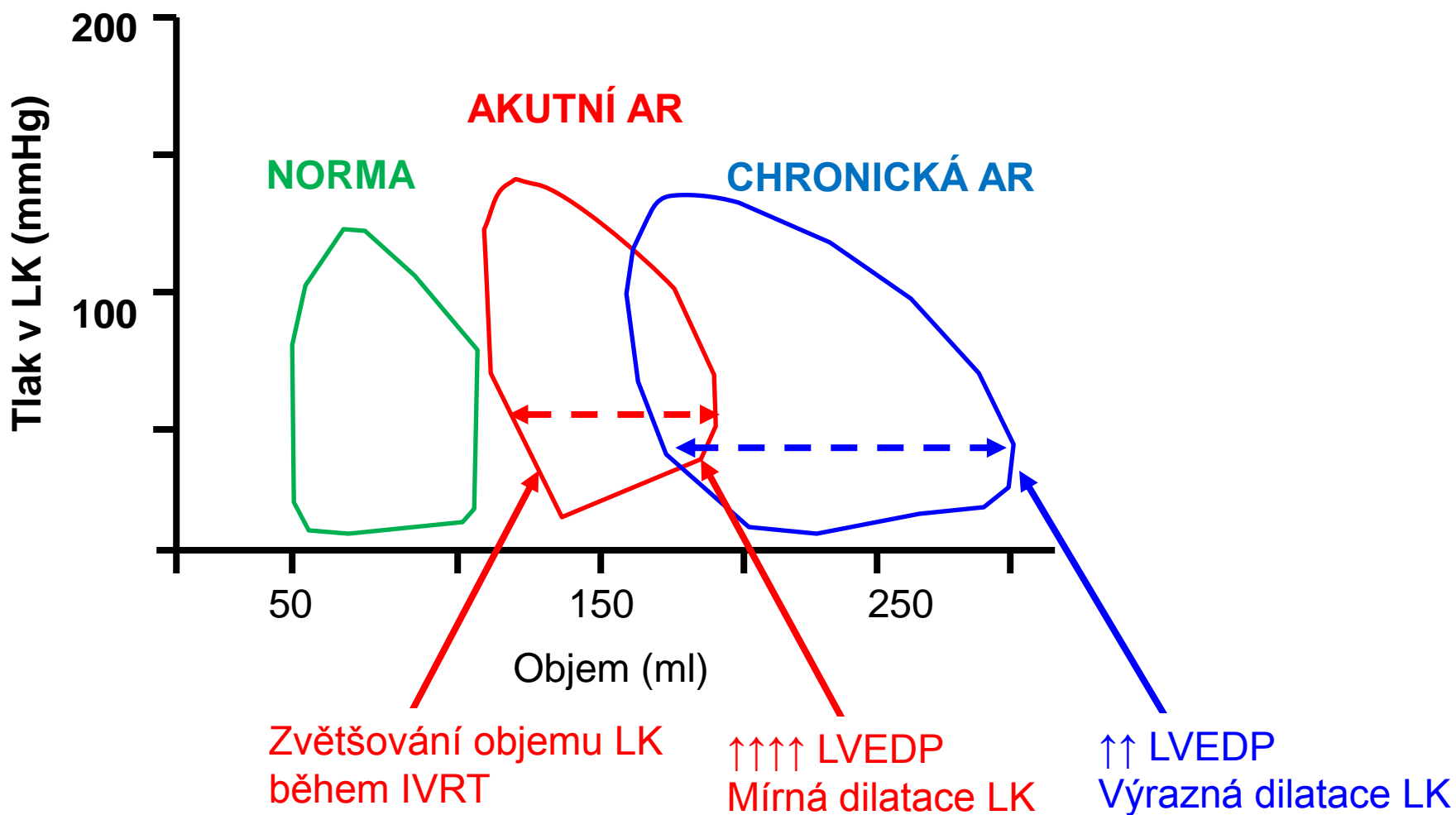
Akutní

Chronická

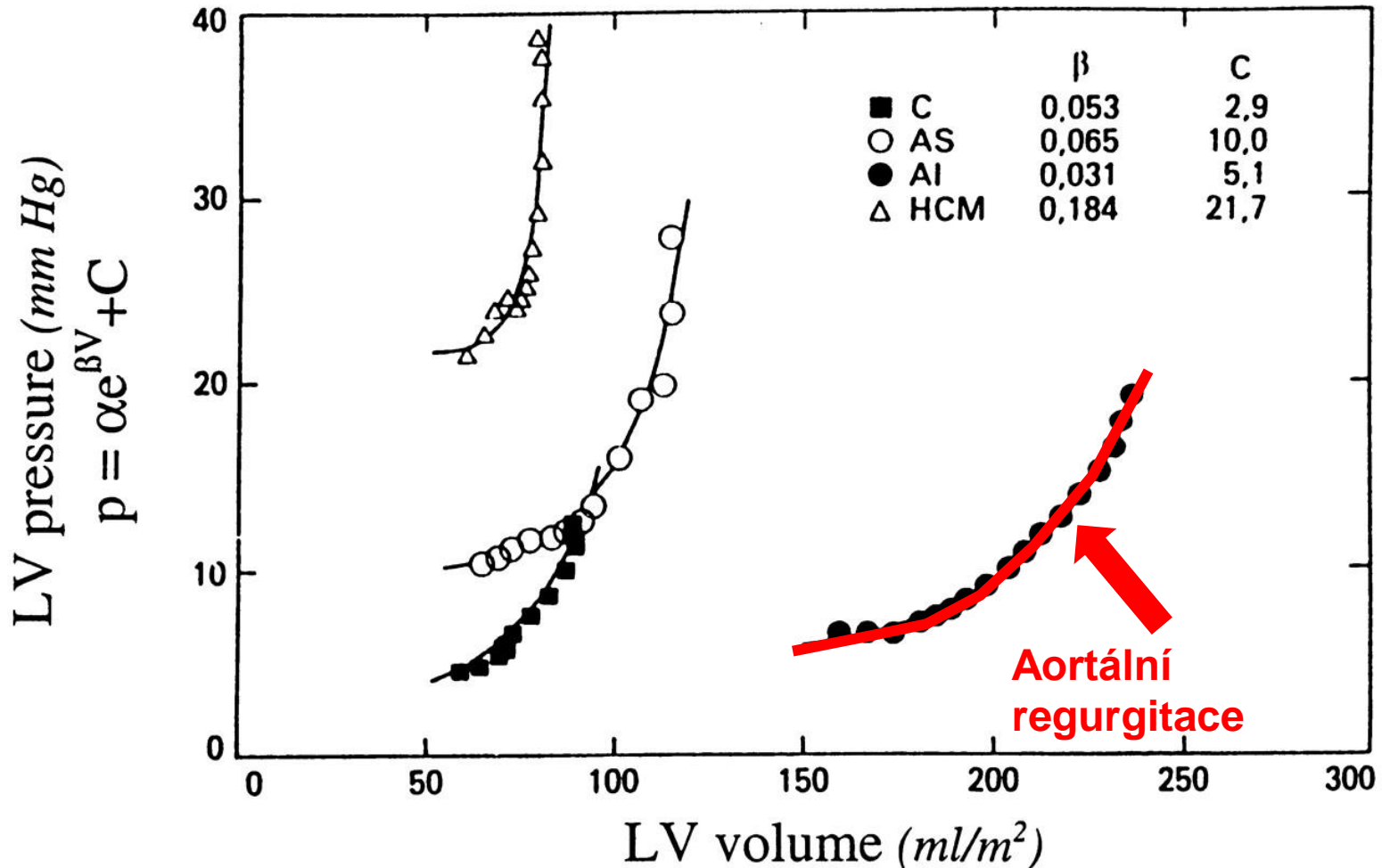

Akutní vs. chronická aortální regurgitace

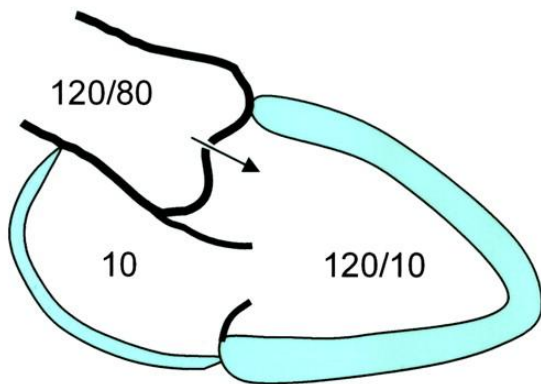

Diastolické křivky objem-tlak

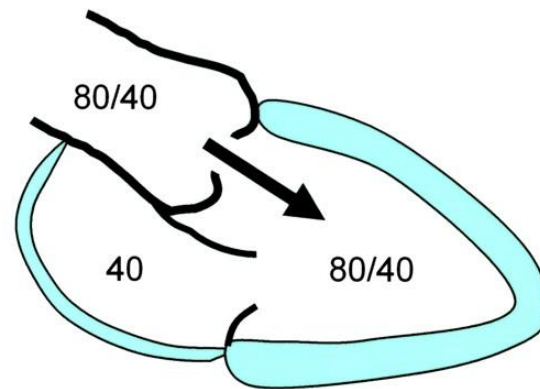
Strmější křivky = snížení compliance

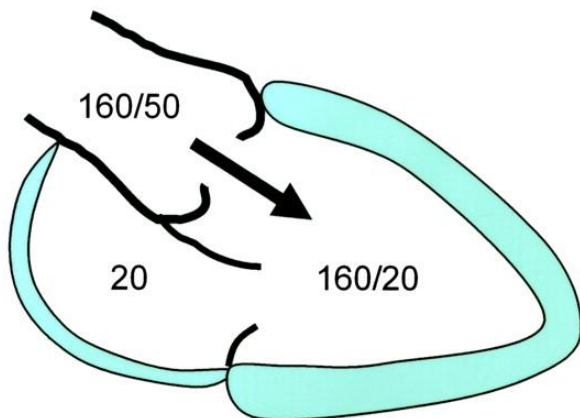
Různá stádia aortální regurgitace

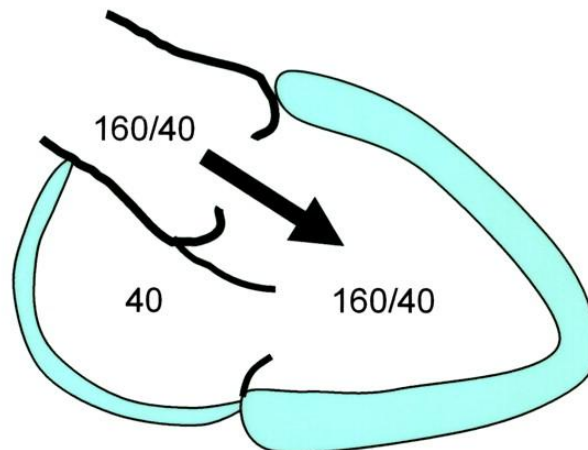
Mild AR

Acute Severe AR

Chronic Severe AR
(compensated)

Chronic Severe AR
(decompensated)

Závěr

- Porozumění hemodynamice je klíčem
  - k pochopení progresu aortálních vad
  - ke stratifikaci rizika nemocných
  - ke správné indikaci chirurgické léčby
- Ani jedna z chlopenních vad nemá konstantní obraz, ten se může lišit
  - podle srdečního výdeje
  - podle systémového krevního tlaku
  - podle sympatoadrenálního tonu

